

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Hieronymi explanationes in Ioel, Michaeam - Cod. Aug.
perg. 226**

[S.l.], [9. Jahrh.]

Hieronymus: Liber II

[urn:nbn:de:bsz:31-58259](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-58259)

& ad flucta subdñi; Postea regno futurā & uicturā
 insion. & ad pristinum montē bonis pastoris ueneris
 reportam; Sciendum quoque & hoc capitulum quod
 nunc exposuimus. & huic simile de esau uideos. & eorū
 erroris heredes. ad mille annorū referte imperium.
 xpi atq; scōrū; Et illud quod dicit. om̄s populi am-
 bulabunt unusquisq; In nomine dñi dī sui. ita inīptari;
 Unaqueq; gens. cum suo torquetur idolo. & mittet
 In gehennā; Sed ex consequentibus arguunt. non dicit de si-
 ne seculorū sed de primo aduentu xpi. In quo colligunt reliquas
 claudicantis. & gentes ante saluantur. Igitur esauces huiusce modi
 posuit testimoniū; Sermo qui factus est ad esauē. filium amos de
 uidea & de hierusalem; Quia erit In nouissimis diebus manifestus
 mons dñi. & domus dī sup̄ summitatem montium. & exaltabitur
 sup̄ colles. Et uenient ad eum om̄s gentes. & ibunt nationes multę
 & dicent. Venite & ascendamus In montem dñi. & ad domū dī iacob.
 & adnuntiabit nob̄ uia nr̄am. & ambulabimus In ea; De sion enim
 exiit lex & sermo dñi de hierusalem. Et iudicabit Inter gentes
 multas & arguet populū plurimū; Et concident gladios suos
 In aratra. & erubina suas In falces. Et non sumet gens contra gen-
 tem gladium. & non discunt ultra belligerare. Significanter
 hic dicitur. quod sermo dī egrediens de hierusalem. iudicet In-
 ter gentes multas. & arguat pp̄ria populū uideoꝝ. Nos enim quasi
 peccatores. iuxta mensuram operum nostrū iudicabit. Illos uero
 uti geratores non iudicabit. sed arguet & condemnatos

S Explic. EXPLANATIONV. IN MICHEA. LIB. PRIM. INCIP. PROEMIV
 Semper inuidis respondemus. quia non cessat (LIB. SECUNDI)

inuidia. & librorum nostrum exordia emulorum maledicta cofutant.
Qui uulgo iactant se steriles ieiunt quiescere monis. quasdam inepti
as scribere. & cum loqui nesciam. tacere non posse. Itaque obsecro uos
paula & euftochium ut ad huiusmodi latratus eludatis aures. & in
fantiã uindicant meã orationibus adiuuantes. impoeritis mihi iuxta
apostolorum adaptionem oris mei. ut de scripturis loquenti possit aptari;
Dñs dabit uerbum euangelisantibus uirtute multa; Moneo autem auros
pingues qui circumdederunt me ut quiescant & desinant maledice
re. male facta non sciunt sua. que profertent porta pgent ledere. Nã
quod dicunt origenis me uolumina cõpilare; Et contamini non de
cere scripta ueterum. quod illi maledictum uehementis esse exis
timant. eam laudem ego ducã maximã. cum illum imitari uolo.
quicunq; prudentibus & uobis placeat; Si enim criminis e grecorum.
benedicta transsere; Accussetur ennius & maro. plautus. ce
cilius & terentius. tullius quoq; & ceteri eloquentes uiri. qui nã
solum euerterent. sed multa capita & longissimos libros. ac fabulas
integras transtulerunt; Sed & hularius noster furta teussit.
quod in palmis quadraginta ferme milia uersuum. supradicti
origenis ad sensum uertit; Quorum omnium emulari exopto ne
glegentiã potius. quam istorum obscurã diligentiam. Verum & iam
tempus e alterum inimicã librũ cadere. & renascentia hie dree capta
paulo contundere pphocali. EXPLICIT PREFATIO.

INCIPIT LIBER SECVNDVS INIMICHEA QD.

heb uer

ss

ss

ss

Et turris gregis nebulosa. filie sion usq; ad te ueniet;
et ueniet potestas prima. regnam filie hierusalem;
Nunc quare merore contra heris. numquid rex non e tibi;
Aut consiliarius tuus perit. quia comprehendite dolor quasi par

67

« turrentem. Lxx. & turreis gregis caligosa filiatione adtre ue
« nire; Et ingredietur principatus primū regnū de babilonia
« filia hierusalem. Et nunc quare cognouisti mala. nunquid rex
« non tibi; aut consilium tuū perit. quia obtinuerunt te dolores.
« sicut parturientem; Turrem gregis nebulosam. siue squalentē.
quod hebraice dicitur ofet. nullam aliam debemus accipere. nisi
illā de qua esaias ait. *Edificauit turrem in medio eius idē inu
ner; Vinea autē domini domus israhel ē; haec turreis quamdiu habet
torcular idē altare & in circuitu macherā. auxilia uicelica & an
geto & ingreditur diabolus aptinnea. nonē squalida non tene
brosa sed dno lucente sortita uocabulum appellat. Civitas.
que in monte sita latere non potest; Turreis igitur quondam gre
gis & populi dī. quia pessimi colom interfecerunt patris simulae
filium. Nunc squalida ē & destituta. & sub nomine aribel clamat
de terra in esau; Et haec turreis filia sione; Siue ut tirma chus uer
tit ingredum ipsa ē filia sione. & usq; adhanc uenit dī uel po
testas prima. que potestas regnum ē filia hierusalem; Venit autē
adhanc turrem prima potestas. siue principatus. primus ille qui
dixerat; Ego sum. a etw principium & finis. primus & nouis
simus; Et qui ex persona ad sumpti hominis ait. In uerbis.
Dn̄s creauit me in principio uiarū suarum in opera sua; siue
ut in hebreo scribitur; Dn̄s possedit me. Canan enim.
non creauit me sed possedit me. habuitq; significat.
Et uenit potestas prima. & regnū filia hierusalem.
Ut post primā fieret secunda; Sicut enim ipse loquitur
confidenter; Ego sum lux mundi. Ita & dicit
cipulis suis. donat. ut ipsi quoq; lumen uocent*

mundi; Dicitq; ad eos. Vos estis lux mundi. Sed & uinea
ueram se in euangelio uocans. de credentibus loquitur phie
remia. Ego autem plantaui te uinea frugifera. tota ueram.
Et transiit panis uiuens de caelo descendens. discipulis dedit
ut appellarentur panis; Unde & paulus loquitur confidenter.
Omnes enim unus panis sumus. In hunc igitur modum In
greditur potestas prima & regnum In hierusalem; Ut &
credentes In ea. potestatem faciat & regnum; Quod autem
In quibusdam libris legitur. & ingreditur principatus pri
mus regum filia sion. de babilone; Sciamus additum esse
de babilone. quia nec In hebreo nec apud alios habetur In
ptes. & uidetur mihi quidem de captiuitate sensisse ba
bilonia. quod populus inde egrediens uenerit hierusat.
Sequitur. & nunc quare merore contraheris; Sive ut in
septuaginta scriptum est; Et nunc quare cognouisti mala.
Ad qua uenturus est Inquit dñs. & potestas prima & reg
num. quare nunc merore contraheris. tunc quare cogno
uisti mala; Statimq; respondetur & dicit. quia rex non est
tibi. & consiliarius tuus perit. quia comprehendit te do
lor. sicut parturientem; Aut certe cum hec omnia
habeas uitio tuo. nec regis nec consilium mereris aux
ilium. Quod uero ait. quare cognouisti mala. Illi sensu
accipiendum quod omnis qui meretur & patitur ma
la. dicitur nosse nauela & ignorare bono; Iuxta
illud quod in prima quoque regnoꝝ libro scriptum est.
filii heli filii pestilentis. non cognouerunt
dñm; & alibi; Qui custodit mandatum.

nescit uerbu
malum. Et ad
peccatores; Rece-
dit Inquit dñs ame
qui operamini Iniquitate
nescio uos; Et contrario declino.
Quicū non cognouissed. peccatum.
p nobis peccatum fecit. subducitur.
dñs pater; Rex autē & magni consilii.
angelus. saluator intelligitur; Qui pe-
riet populo non credenti; Quem cōpre-
henderunt dolores sicut parturientem.
putans enim isit optinere imperiū. repente uas-
tatus est & quomodo pariens dolorem. effugere
non potest; Sic ille imminente captiuitatem. & exerci-
tum ubi erāt datum uitare. & differre non potuit.
Legamus scripturas. & nūquā Inueniemus. sanctas mulieres
cum dolore peperisse. excepta Rachel; Que quia Inuia erat.
& in hypodromio. Idei hęc quorū. cursu qui In egipto ue-
niant. filiū peperit doloris. que postea uocauit pater
filiū dextere. Eu eiecta de paradiso. & auctens In dolorib.
partes. peperisse scribitur. In dolore; Uxor sine es contracta
ne se erigens. sicut illa quā In euangelio diabolus alligauit.
peperit post unū capite arcedi populiq; cognonem. Sar-
ra autē quia sancta erat & defecerunt ei muliebria nato

isaac dicit.
Risum mihi fecit
dn̄s; Quia cum
audierit. congratulabit
mibi; Dolores igitur qui
obtinuerunt turrem gregis.
Inferi sunt & dolores mortis; Qui
circum dederunt quidem & uallauerunt
& uia saluatorum. sed nequaquam cum op
anere potuerunt; Sicut ipse loquitur.
In psalmo septimo decimo; Circum dederunt
me dolores mortis. & torrentes iniquitates cont
bauerunt me. & dolores inferi uallauerunt me;
Quidam putant turrem squalentem siue tene
brosam. & filiam hierusalem. de caelesti hierusalem. in
telli. quae mat̄ sanctorum. de qua apostolus ait. Accessistis
ad sion montem. & ciuitatem dei uiuentis hierusalem. caelestem;
Que tam diu squaleat quam diu non reducantur ad eam filii
sui; Et rex consiliarius non sit in ea. & dolores adprehendant
illa. si eam parturientem. quod frustra peperit. uident tan
tos filios interfectos. Dole & satege filia sion quasi par
turiens; Quia nunc egredieris de ciuitate. habitabis
In regione & uenies usque ad babilonem; ibi liberaberis. ibi re
dimet te dn̄s de manu inimicorum tuorum. Lxx. Dole & in
rilitatege filia sion. quasi parturiens; Qui hic nunc egre

habuer

ss

ss

ss

ss

ss

69
si diebus decem uitate & habitabis in campo. & uenies usque
ad babilonem. Unde liberauit te & inde redimet te
dn̄s dñs tuus. de manu inimicorum tuorum. Cui precipitur ut
doleat siue parturiat. & postea infertur. Uiriliter
age non frustra precipitur. sed ut dolores patienter fe-
rens. egre diatur decem uitate. & habitet in campo. siue in
regione. & ueniat usque ad babilonem. Et cum pro
peccato sustinens captiuitatem. fortiter tulerit quod
inlatum est. Tunc liberet eam dn̄s. & redimat dñs siuus de manu
inimicorum suorum; Ut postquam fuerit liberata. ad insultantes
dicat inimicos; Noli insultare mihi inimice mea. quia ce-
cidi. & resurgam. Et si enim abulauero in tenebris. dn̄s lux
mea est. Inram dn̄i sustinebo. quod peccaui ei. donec iustificet
causam meam; & faciat iudicium meum & educat me in lucem;
Videbo iusticiam eius. & aspiciet inimice mea. & operietur ig-
nominie; Unde & in psalmis congrua uoce cantantur; Non
in prosequium irascetur dn̄s. neque in eternum comminabitur dn̄s;
Quod autem dolere & uiriliter agere. ad salutem pertinet dolentis
& agentis uiriliter. huius quoque filius naue testis est
cui dicit dn̄s. Confortare & uiriliter age uehementer; dolere autem
& agere uiriliter filia sion. quia ex culta & nucla egressa est
decem uitate. & captiua ducenda est. in campum sennaar. in futu-
ra in babilone. donec horo babel ueniat & euras. qui inter-
tatur adiutor. & liberet eam de manu chaldeorum; Quod
cum iuxta litteram manifestum sit intellegere. mihi uidetur
& anima propter peccatum pulsam de ecclesia & traditam inimico
& ultori in interitum carnis ut spiritus saluus fiat. Exire decem uitate

quã fluminis impetus lætificat & habitare non in
monte In quo prius fuerat. sed in cãpo. In quo assiriorũ;
uigatur exercitus & esse in confusione uitioꝝ. & post
quã habuerit cõpedes. traxerit molam. farinam babilo
nus fecerit. In semet reuersã dicere; Quanti mercenarii
patris mei saturant panibus. & ego hic famo pereo; Et ad
pater nã domũ reuertentem. suscipi ac clemẽtissimo patre. &
redimi de manu durissimi domini. Ponamus exemplum. ut
quod Imperatur sion. dolo & uiriliter age quasi gariens. non ad
poenã sed ad utilitatem illius referamus; Loquit paulus ad
galatas; filioli mei quos iterum parturio. donec xps formet.
In uobis; Et tam diu doluit. tam diu parturiuit. donec eos
rursus p poenitentia generaret. qui perierant p delictum.
Putat medicum uel febricitantem uel uulnerato dicere. dolo
& uiriliter age. sustine stam. porta cauterium. ut certior
sanitas consequat; Et nunc congregatesunt sup te gentes
multe; que educunt lapideum. & aspiciet in sion oculus nost.
Ipsi autem non cognouerunt cogitationes dñi. & non intel
lexerunt consilium eius. quia congregauit eos. quasi foe
num a se. Surge & tritura filia sion. quia cornutum
ponã ferreum. & ungulas tuas ponã ereas. & cõminuens
populos multos. & interficies dño rapinas eoz. & fortitudine
domino uniuersae terre; Lxx. Et nunc congregatesant
sup te gentes multae dicentium. Insultemus & uideant in sion
oculi nr̃i. Ipsi autem nescuerunt cogitationũ dñi. & non intel
lexerunt consilium eius; quia congregauerunt eos.
ut manipulos aereos; Surge & tritura eos filia sion. quia

bet uer

ss
ss
ss
ss
ss
ss
ss
ss
ss
ss
ss
ss

16 cornua tua ponam ferrea & ungula tuas ponam erea s.
 17 Et tuom muel populos multos. & uouebis dno multitudine eoy
 Et robor eo dno uniuersa tpe. O hierusalem. O filia sion.
 que uenies usque ad babilonem. & ibi liberaberis. & redimet
 te dñs de manu inimicoy tuoy; Nunc interim congre
 gat sunt sup te gentes multe. que quasi de ad ultra lo
 cuntur. & dicunt. Lapidetur. & aspiciet me a oculus noster.
 siue ut in septuaginta scriptum est. Insultemus & gaudeam
 & despiciant sup sion oculi nri. Et non cognouerunt dñi
 uoluntatem atq; consiliu; Quia propterea aduersum te
 congregatesunt nationes. ut conteras eas quasi faenum
 & stipulam in area. Surge igitur filia sion & in cornibus
 ferreis que tibi dabo respondeo. atque in ungulis ereis
 quas accepturas uentila & contere populos. & interfice eos
 dno uniuersa tpe. Tali enim uictima tali sacrificio de
 lectatur. hæc iudei natu expleta cernentes. in futuro sibi
 xpi pollicent aduentu. & dicunt. uniuersas nationes in
 daico populo seruituras; Ipsumq; imperium romanorum.
 quos sub nomine impiant ecclom. Conterendum ee ungu
 lus suis & cornibus uentilandum. Quod qua stultu sit. ex
 omnibus scripturis facile copbat. sed hoc alterius temporis e.
 Nos ergo qui sequimur non occidentem litera sed spm unifi
 cantem. Dicimus aduersus filiam sion que impiat ecclia. mul
 tas nationes demonu congregari & in psona seculo quod in
 maligno positu est insultare occisioni filiorum eius nescien

ter

cogitationes dñi nec intelligentes consilium eius; Si enim cognouissent. nūquā dñm magistratū crucifixissent. Congregauit itaq; eos quasi manipulos areae; Vtque quid spinosum habere uideantur & asperum. uacuumq; & leue. ungula sua conterat. & cornibus suis. uentile. & purum remanens frumentum. In dñm offerat donaria; Quod significatur In eo quod dicit; Et comminuet populos multos. & consecrabis dño multitudinē eorū. & robur eorū dño uniuerseterge; Legamus numeros & hiesum naue. & primū regnorum librū. & uidebimus quomodo de subiectis. gentibus cum uniuersa perierint In ore gladii aurum & argentum. & tam de hominibus quam de uicinis certus p̄determinatus dño consecratus sit. Deniq; & achaz quideana themate hiero aliquid est furatus cont̄bavit populū & ex peccato ualli nom̄ impositum est emetacchor. idē uallis tumultus sicutur barum; Vt aut̄ scias iuxta septuaginta In p̄ter quidixer̄. consecrabis dño multitudinem eorū. & robur eorū dño uniuerseterge. In bonā partem debere accipi consecrationē. theodotio p̄ multitudinem munera transtulit; Quinta aedictio emolumētū idest. ΩΘΕΡΙΑΝ. symachus lucrum. hoc ē τοκε παροχαιτων. nunc uastaberis. filia latronis. obsidionem posuer̄ sup nos; In uirga pcutient maxillā iudicis isrl̄. Lxx. nunc obstruet̄ filia obstructione angusticō posuit sup nos In uirga pcutient sup maxilla tribus isrl̄. Non quo tribus pcutiat maxillā alterius

sed quo alii percussant tribus ipsis in maxillam: pollicitus
 quidem tibi sum. *ofilia sion*. quod uenturum sit tempus.
 quo cornu tuum ponam ferreum. & ungula stuas aereas. &
 communita demonum multitudine. offeras quicquid illi an-
 te possidebant domino unius terrae. sed quia hoc tunc futurum est
 quando subintrauerit plenitudo gentium. & omnis ipsis sal-
 uis fiet; Nunc inter im uastare per meritum tuum siue ut in he-
 breo habet concidere; Nequaquam enim iuxta apostolum
 uocaris circumcisio sed concisio. nec te appello filiam meam
 sed filiam latronis. quod hebraice dicitur. *gedud*. id est dia-
 boli ad praedandum semper accincti. fecisti enim domum meam
 speluncam latronum; Repugnasti aduersum me & filii tui
 obsidione posuerunt super me & super filium & spiritum meum.
 Annon contumelia trinitatis est. quando in uirga &
 calamo faciem percussere romani caput iudicis ipsis di-
 centes; Diuina nobis christe quicquid percussit. Siue quando
 unus de ministris tuis percussit eum in maxilla dicentes;
 Sic respondet pontifici hoc iuxta hebraicum; Cui inter-
 pretationi aquila & symmachus & theodotio & quinta
 aeditio consentiunt. Iuxta septuaginta autem multo
 alter est sensus. & quasi a proprio intellegit exordio;
 Nunc obstruit synagoga obstructione. & dicent qui
 in ea clauis fuerint angustice posuit supernos. & romanis
 potestatibus subdite percussentur in maxilla tribus ipsis;
 Abstulit enim dominus de iuda & de hierusalem fortem & ua-
 lidum & sapientem architectam & intellegentem
 auctorem; & uix eius usque hodie clausae sunt & obsepte

nec potest egredi de captiuitate sed clurissimo premit
impetio. Si aut uoluimus iuxta superiorem sensu
de ecclesia dictum accipere. Nunc obstruit filia obstru
cione. Illud de ore proferamus exemplum. In quo
In quo adultera loquitur. Validam post amatores meos
quidabant mihi panes meos & aquam meam. & uestimenta mea
& linteamine mea oleum meum. & omnia que mihi profuerunt. Et
post ea deus uolens impedire cogitationem pessimam. non eam
facit implere quod desiderat. Sed obstruit uias eius nec
sequatur amatores suos. & amplius fornicetur. At quippe;
Propterea ecce ego obstruam uiam eius in sudibus & obsepian uiam
eius. & semitam suam non inueniam. & persequatur amatores suos.
& non apprehendat eos. Et querat eos & non inueniet eos. Et di
cet. uadam & reuertar ad uirum meum priorem. quia bene
mihi erat. Anim aduerte opus domini profecisse. Adulterce enim
non inuenient uiam. nec ualens pergere quoualebat. necessi
tate reuertit ad maritum. Et confitetur. melius sibi in do
mo uirice. quam quondam. amatores suos apud fuerat. Tribula
tionibusque & plagis eruditur israel. Vnde & ad dauid.
sub typo christi mystice dicitur. Si deus relinquerint filii
eius legem meam. & iudicium meum non ambulauerint. Si ius
tias meas. & precepta mea non custodierint. Uisitabo in uirga
iniquitates eorum. & in uerbis peccata eorum. misericor
dia autem meam non dimittam ab eis. Tribulationem ergo
posuit deus super familiam israhel. & percussit angelicam. qui
plagas posuerunt in maxilla. Ne forte nescires que esset
filia que obstruit obstructione. & ponitur in angustia

Statim inferitur: tribus istis. Nos autem sumus istis quimite-
 cet nimus domini ad quorum distinctionem loquitur apostolus.
 Videte istis secundum carnem. Numquam enim uocaretur car-
 neum istis. nisi carnis esset spiritalem. Et tubachleem effra-
 tha paruulus est in milibus iuda. Exte mihi egredietur
 quis dominator in istis. Et regressus eius ab initio. adiebus
 aeternitatis. Lxx. Et tubachleem domus effrata mi-
 nimus est ut sit in milibus iuda. Exte mihi egredietur.
 ut sit principem istis. Et regressus eius ab initio. ex diebus
 seculi. In euangelio secundum matheum cum magi cleori-
 ente uenissent. herodes a scribis quereret ubi nascetur
 christus. sic respondisse narratur. Et tubachleem terra
 iuda nequaquam minima est in iuda. Exte enim
 egredietur dux. qui regat populum meum istis. Quod testi-
 monium. nec hebraico. nec septuaginta interpretibus conuenire.
 Ne quoque tacente perspicuum est. & arbitror matheum
 uolentem arguere scribarum & sacerdotum negligentiam
 erga diuine scripturae lectionem sic posuisse. ^{Ab eis dictum est.}
 Sunt autem quas serant in omnibus poene testimonis que
 sumuntur de ueteri testamento istius modie errorum. ut
 aut ordo mutetur. aut uerba. & inter dum sensus quoque
 ipse diuersus sit. Vade apostolis uel euangelistis. non ex
 libro carpentibus testimonia. sed memoriae credentibus
 que non nunquam fallit. Exponamus ergo hebraicum & tu-
 bachleem. id est domus panis. que uocata effrata. minima
 quidem est in ciuitatibus iuda. & tantis milibus comparata
 uix paruulus est uiculus. sed ex hoc paruulo egredietur

Xp̄i. qui sit dominator in isrl̄. Ac nepotes eum de genere
tantum esse dauid cui repromisi dicens. de fructu uentris tui
ponā sup̄ sedem meā. Carnis assumptio diuine non impedit ma
iestati. Deme enim natus ante omnia secula est. & temporū
conditor non tenetur. In tempore; Ipse ē cui & in alio spal
mo dixi. anteluciferū genuite; In principio enim erat uer
bum. & uerbum erat apud d̄m. & d̄s erat uerbum. hoc e
rat In principio apud d̄m; Et idcirco egressus eius ab initio
adiebus eternitatis. Quod aū bēthleem ipsa sit que & effrata
liber geneleos testis ē In quo scriptura cōmemorat; Mor
tua ē rachel. & sepulta in uia effrata. hec ē bēthleem; & in
utroq; nomine significat sacramentum; Domus enim panis dicit
tur; Propt̄ panem uiuū. quid de celo descendit; Et effrata.
qui in p̄tatur furorem iudens. haec pp̄t herodis insanā
quia In lusus a magis iratus ē ualde; Et mittens occidit uni
uersos pueros in bēthleem & in omnibus finibus eius; Abi
matu & deorsum; secundum tempus quod dixerat a magis;
Et pp̄t plurimū sanguinem. audita ē uox in excelsis. plane
tus & ululatus; rachel flentis liberos suos; Legimus iux
ta septuaginta dum claxat in p̄tes In hiesu naue. ubi trib.
uide urbes & oppida describunt. Inter cetera & iā hoc scrip
tum; Theco & effrata hec ē bēthleem. & fagor. & echam
& chulom. & dathan. & sores. & carem. & galim. & chether.
& manacho. ciuitates undecim & uinculi earum; Quod nec
In hebraico nec apud aliu. inuenit̄ in p̄tem; & siue de ue
teribus libris era sumsit malitia iudeorum. ne xp̄i detribu
da ortus uideretur. siue a septuaginta additum. nequaquā

loquido cognoscentes. Nihil omnino & de libro iudicum hoc
 ipsum possumus approbare. Quod bethleem in tribu iuda sit;
 Scriptum est enim, Et fuit uir leuiter habitans in lateribus domus
 effraim. Et accepit ibi mulierem concubinam de bethleem iuda.
 Et natus est ei concubina sua. & habit in domo patris sui in bethleem
 iuda; Pulchre autem dicitur bethleem iuda. ad distinctionem eius beth-
 leem que in galilea sita est sicut in eodem tesu uolumine reperiri;
 Potest effratia in lingua nostra sonare *καρποδοπον*. uberem atque
 frugiferam, Et id ipsum ostendere in mysterio quod & domus panis;
 propter hoc dabit eos usque ad tempus. In quo parturient pariter. Reliquae
 fratrum eius conuertentur ad filios israhel. Lxx. propterea dabit eos.
 usque ad tempus partientis pariter. & reliquae fratrum reuertentur
 ad filios israhel. Quia de bethleem que est effrata egressus est christus domi-
 nator in israhel. Et egressus eius non eo tantum fuerit tempore
 quo uisus in carne est sed ab initio, & eternitatis siue ab initio seculi.
 quia semper ipse locutus est per prophetas. Et factus est in manu sanctorum
 sermo dei. ideo dabit iudeos eosque regnare permittet; usque ad tempus
 partientis quando coplatur; Lacare sterilis que non parit. erumpere
 & clama que non parturit; Quomulti filii deserte magis quam eius
 que habet iurum. Cum enim sterilis pepererit septem. & que multos
 habuerit filios fuerit infirmata. & delicto populi iudaici. sub imma-
 plenitudo gentium. tunc omnis israhel saluus fiet; Et reliquae
 fratrum eius conuertentur ad filios israhel. Et adueniens helias
 propheta quod in prophetatur de domino. conuertet cor patrum ad
 filios. & cor filiorum ad patres suos. & nouissimus populus unguis
 antiquo ut uere appellentur filii abrahae. cum recluderint
 in eum quem uidit abrahae. & lacatus est; Quod est autem tempus
 in quo sterilis parit. ut reor illud de quo esaias loquitur.
 Tempore acceptabili exaudivit. & in die salutis auxiliatus sum tibi.

Quod & paulus intellegens de xpi tempore predicatum ait;
Ecce nunc tempus acceptibile. ecce nunc dies salutis. hoc ipse
puto & illud mystice demonstrare. quod in ecclesiastice scrip-
tum e. Tempus parienti & tempus morienti; Quod est tēpo-
re quod est sterili natus est gentiliū populū. filios amiserit si-
nagoga; Potest autē & aliter intellegi. Dabit dñs templum
& iherosolimā & iudeos. usque ad illud tempus quod uirgo pa-
riat; Quae postquam pepererit. & natus paruulus acceperit
spolia samariae. uirtutem damasci. Infectio populo iudeoꝝ.
reliquae israhel saluent; Et fratres xpi idē apostoli.
conuertent ad prophētarum. & patri archarū fidem. qui
uenturū xpm adnuntiauerunt & cōplebit spalmi uaticiniū;
Pro patribus tuis natus sunt tibi filii; Et stabit & pascet in for-
titudine dñi. In sublimitate nominis dñi dī sui & conuertent.
quia nunc magnificabitur usque ad terminos terrae. Lxx.
Et stabit & pascet in fortitudine dñi. & in gloria nominis dñi
dī sui erunt; quia nunc magnificabit usque ad terminos terrae.
Postquam iusticie sol egressus fuerit a summitate caeloz.
& uenerit usque ad terminos eoz & pepererit pariens. & re-
liquae fratrum eius conuersi fuerint ad filios israhel. tunc
ipse dñs qui prius ambulabat & cum his qui in itinere erant po-
siti necdum habebat fixum gradum stabit & pascet eos.
in fortitudine dñi ut possint dicere. Dñs pascit me & nihil
mihi deerit. in loco pascuae ibi me collocauit; Super aquam
fectionis enutrit me. animā meā conuertit. pascet eū
eos non solū in fortitudine dñi. sed in sublimitate nominis
dñi dī sui quando dicit: pax scē serua eos in nomine uo. quos
dedisti mihi. ut sint unū sicut & nos; quando eram cum eis.
ego serua bameos in nomine uo quos dedisti mihi. & custo

hebuer

ss

ss

ss

ss

ss

diu & nullus ex his periret; Et conuertent^a
 siue ut melius inter pretatus est firmachus habitabant. Tabu
 enim uerbum hebraicum utrumque significat. habitabunt autem
 in ecclesia domini. quia magnificatus est christus usque ad extremum
 terrae; Siue iuxta septuaginta quia magnificabunt ipsi cum pasto
 re suo usque ad extremum terrae. ut in omni terram exeat
 sonus eorum. & in uniuersos fines orbis terrae uerba eorum. Et erit
 iste pax. Assirius cum uenerit litteram nostram. & quando
 calcauerit in domibus nostris. LXX. Et erit haec pax assirius
 cum super uenerit nostram & cum ascenderit^{sup} regionem nostram.
 Quando uenerit diabolus. qui in praesentia. ΕΥΕΡΝΩΝ. id est
 arguens atque corripuens super terram regionemque credentium; Et eos
 quos parca domini in fortitudine & in sublimitate nominis domini dei sui.
 & calcauerit eos tribulationibus uariis. & domos animarum
 nostrarum id est corpora quasi super bas atque depresserit. & tamen
 nihil separauerit a caritate christi. Tunc christi pax siue ipse christus
 erit in nobis. & dicetur de sancto. nihil perderit inimico meo;
 P onamus exemplum. ut possit manifestius fieri quod dicimus;
 Venit assirius super terram quondam & ascendit super regio
 nem eius. quando fuit in laboribus super modum. In plagis
 abundanter. In carceribus nimis. In mortibus frequenter;
 Quando a iudeis quinquies. quae draginta minus una accepit;
 Ter uirgis caesus est. semel lapidatus est nocte ac die in profundo
 maris fuit; In periculis latronum. In falsis fratribus; Periculis
 ex genere. periculis ex gentibus. Sed in his omnibus uidebat
 propter illum quid dilexerat eum. & ideo implebatur pace. quia
 impletus fuerat contumelias; Iudei in aduentu christi quem
 sibi simulant. Haec omnia iuxta litteram furata esse contendunt;
 Et suscitabimus super eos septem pastores. & octo primates

» homines; & pascuntur de xpi terra assur
 » in gladio. & terra nemrod in lanceis eius; Et libera
 » ut de assur cum uenerit in terram nr̄am. & cum calcave
 » rit in finibus nostris; Lxx. et consurgent super eum septem
 » pastores & octo morsus hominū; & pascuntur assur in gladio.
 » & terram nemrod in fouea eius. & liberabit de assur cum
 » uenerit super terram nr̄am. & cum ascendit super terminos ur̄os.
 » Vbi nos posuimus octo optimates hominū. & in hebreo scriptū
 » est. נֶסְחֵאדָמַם. Symmachus interpretatus est christos
 » hominum. Theodotio & quinta editio principes hominum;
 » quia graues uel constitutos homines id est κατετα
 » μένορες. Rursum in eo ubi ego & aquila transtulimus
 » in lanceis eius. ut subcudatur terre nemrod. Symmachus
 » uerit ΕΝΤΕΕ ΠΡΑΩΝ. ΑΥΤΗΕ. idē in tra portas eius.
 » theodotio in portis eorū; quinta editio. ΕΝ ΠΑΡΑ ½ idē
 » ΕΝ ΑΥΤΕΩΝ. Quod nos posuimus dicere in sicis eorū;
 » In hebreo autē positum est. באס & הֶעֱ. Tunc igitur erit
 » pax. cum relique fratrum xpi conuerse fuerit ad filios
 » isrl̄. & uenerit as syrius in terram nr̄am. & ad uita ad nō.
 » eū quomōstrat domos calcare cupiebat contruerimus
 » sub pedibus nr̄is uelociter. Ipse enim dī ait. Suscitabimus
 » super eum septem pastores. & octo primates hominū. uel
 » morsus hominū. Suscitabimus autē ego & filius meus. &
 » sp̄s sc̄s iuxta illud quod in genesi scriptum est; faciamus
 » hominem ad imaginem & similitudinem nostram; &
 » in principio ab die; Surgat & ascendamus ad uer sūcā
 » in proelio; Septem pastores. omnes patriarchas & p
 » ph̄as. & sc̄os uiros arbitror quiebdomadi id est ue
 » teri seruerint instrumento. Octo autem morsus

hominum. siue optimates homines. ut & Symmachus in
 ter p̄tatur est christos. uniuersos nouitestiāti qui ab aposto
 lus momorderint Assirium usque adhanc gratem & suis den
 tibus lamauerint. Unde & in edesias ten p̄cipitur. ut de m̄
 partes septem. demus & octo; & in templo hiezechiel q̄t
 inter p̄tatur aeclesia. & caelestis Iherusalem septem
 & octo gradibus ascendit. & quindecim in spalterio gra
 dus sunt. quibus p̄bto madem & octo ad dem ad canen
 das dō laudes scandimus; In octaua die celebratur circū
 cisio spiritalis. & in templo iudeorum destruitur sabbatum;
 & quidam sp̄almi pro octaua inscribuntur; Isti igitur septē
 pastores & octo morsus hominū pascent assur in gladio.
 Videns enī enim & efficax sermo dī. & acutus super omne
 gladium bicipitem. missus ē ab eo qui uenit gladium
 mittere sup̄ terram. ut diuidantur duo intres. & terrā
 nemrod qui interpretatur redemptio temptatio descendens
 pascent in fouea eius; Gigantes & uenatores & sup̄bien
 tes contra dīm Terra non est in montibus sed in foueis. Iste
 cecidit de caelo quasi fulgur. semp̄ uersat̄ in bestis; Et
 quia uenator ē infructuosa ligna lustrat. & saltus;
 Quantum possum in mea recolare memoria. nūquā uena
 torem bonā partem legi; Ismael & esceu uenatores fuer̄.
 & p̄cesserunt in tripopuli iudaici; Quoz alī filius egypti
 est. ambulans iuxta carnem & iuxta carnē uiuens.
 Alī primitiua p̄didit p̄p̄ lenticulā & benedictionem
 fratris inuidens. fugat eum in me sopotamiā. Redac
 ta ergo terra nemrod in foueis suis; qui enim fodit foucā
 incidit in eam; & quilacum aperuit & effodit eum

incidit infoueam quam fecit. Et reuertetur dolor eius in
caput eius. & super uerticem eius iniquitas eius descendet,
& confosso assirio a septem pastoribus & octo moribus.
liberavit nos xpi de manu assir. qui uenerat super ram
nostram & calcare cupiebat terminos israhel; Quod
autem symmachus ait; & pascent terram assir in gladio. &
regionem nemrod in rapta eius. hoc sententiam est
quod in domo sua alligetur fortis. & uulneretur ad uisus
& iuxta aquilam & quintam editionem sicus
& lanceis. septem pastorum. & octo christorum hominum.
hob. ue confodiatur. Et erunt reliquae iacob in medio po-
puloꝝ multoꝝ quasi ros a dno & quasi stille super herbam
quae non exspectat uentum. & non prestulat filios hominum;
Et erunt reliquae iacob in gentibus in medio populoꝝ
multoꝝ. Quasi leo iunctis siluarum. & quasi catulus
leonis in gregibus peccorum. Quicū transierit & con-
culcauerit & cepert. non queruat; Exaltabitur ma-
nustua super hostes tuos. & omnes in metu hueribunt;
Et erit in die illa die dñs auferam equos tuos de medio
tui & dispedem quadrigas tuas. pdam ciuitates terre
tuae & destrua omnes munitiones tuas; Et auferam
maleficia de manu tua & diuinationes non erunt in te;
& penre faciam sculptiliam tuam. & stuas tuas de medio
tui. & non adorabis ultra opera manuū tuarū; Et uel-
lam lucos tuos de medio tui & conteram ciuitates tuas;
Et faciam in furore & indignatione ultionem cunctis gen-
tibus quae non audierunt. Lxx. Et erunt reliquae
iacob in medio populoꝝ multoꝝ. quasi ros a dno

)) cadens & quasi agni super gram; ut congregateur
)) quisquā neq; sint infiliū hominū; Eterunt reliqui & ia
)) cob ingentibus in medio populorū multorū. quasi leo in
)) umtis insaltu & quasi catulus leonis in gregibus peccorū
)) quomodo suptransit & diuidens rapiat. & non sit qui eruat,
)) Eleuabitur manus tua super eos qui tribulant te. & omīs
)) inimicitii p̄dentur. Eterit in die illa dicit dñs. in
)) ficiam equos tuos de medio tui. & disperdam currus tuos;
)) & subuertam ciuitates terretur & auferā omnes muniti
)) ones tuas. & auferam maleficiatua de manibus tuis;
)) & qui loquuntur non erunt in te; & disperdam sculptilia
)) tua & statuas tuas de medio tui. & ultra non adorabis ope
)) ra manuum tuarū; Et succidā lucos de medio tui & demo
)) liar ciuitates tuas; Et faciā & in furore ultionem ingentibus.
)) pro eo quod non audierunt. Liberatis nobis de assur. quan
)) do uenerit super terram nrām. & ascenderit super montes nos
)) tros & liberatis ad dño. qui suscitauit super eum septem pasto
)) res & octo morsus hominum. Reliquis iacob quos aposto
)) los intellegimus & primā ecclēsiā de uident erunt in medio
)) populorū multorū quasi ros ad dño cadens; Ardebant enim
)) ignis diaboli iacobis corda populorū & omīs gentes ad
)) ulterantes dō habebant corda quasi clibanus igne suc
)) census. Vnde ros ad dño cadens factus ē sanitas eorum.
)) & quod manna & azaria & misahel legimus quot
)) sp̄s roris sibilantis fornacem ignis extinxerit
)) hoc de omnibus generaliter intellegamus.
)) quod in medio uniuersarum gentium
)) doctrina apostolorū quasi ros fue
)) rit ad dño. Quod autē sequitur

& sicut agni sup gramen. Ut non congregetur quisque
neq; sit in filius hominum; De his accipiamus qui crede
re de gentibus noluerunt. quod sint superos apostoli.
& reliquis iacob sicut agni carpentes gramē. & herbā
dentibus demetentes; Et hoc faciunt ut qui angeli eē
noluerunt. & rorem accipere spiritalem; Nequaquā
congregentur int̄ homines nec sint de parte rationabi
li scilicet deis; In labore hominū non s̄ & cum homi
nibus n̄ flagellabunt. Erunt quoq; iacob reliquis in
medio gentium quasi leo in uimtis in saltu. & quasi catu
lus leonis in gregibus ouiu. Dñs enim ih̄s de quo in gene
si p̄ph̄atur. Catulus leonis iuda de germine filii
ascendisti. accubans dormisti ut leo & quasi catulus leo
nis; Et in alio loco; Accubans requieuit ut leo. & qua
si catulus leonis; Dedit & apostolis suis quibus dixerat;
Ite & baptizate om̄s gentes in nomine patris & filii & sp̄s
sc̄i; Ut quomodo leoni nemo potest resistere in uimtis.
& catulo leonis in ouibus. ita illi de manu asseru. & de
manu diaboli liberati. rapere uimta & peccata;
Homines quippe & uimta. saluos faciet dñs; Et rape
rent non interficerent. sed ut diuiderent; hoc est
ab infidelibus separarent. & nemo esset qui eis resiste
ret; Leone aut̄ & catulo leonis. ita in uimtis. &
in ouibus puagante. manus di exaltatur
superos. qui uel dñm uel reliquas israel
ante tribulauerunt. & om̄s inimici
dispdentur. Non quo petant

inimici & esse desistant. sed quia in eo pereant quod
 inimici sunt. sicut ad tesalonicenser scribitur; Quem
 dñs ih̄s interficiet & spūorissu; Haec infectio non
 abolitionē significat. sed cessationē uitae pessime.
 qua male ante uiuabat; Denique infra & destruet in
 lustratione aduentus sui; Numquā destruetur sicut
 abolitionē sonat & cum iam eē cessasset; Ita & hic in
 micorum consumptio. iuxta prouerbia salomonis ac
 accipitur. In quibus scriptum ē; Intercus impius. hos
 pitabitur. non erit p̄p̄xius. non eos redigit ad nihilū;
 sed hospitabitur apud eos. Quam diu quē in illis est impi
 & as consumat; Dñs enim creauit hominem ne interiret
 & mortem non fecit; Post haec sequit̄. Et erit in die
 illa quando eleuata fuerit manus tua sup̄ hostes tuos;
 O isrl̄ & omnes inimicū tu perierint. Intificiam equo ostuos
 de medio tui; Idest de principali. cordisti in lasciuientes
 imp̄us. & iniquos. & iniquos. & iniquos. & iniquos.
 & curru tuos quibus tibi placabas in uirtutibus. & pec
 catis peccata consocians quasi triumphans in quadri
 tis ferebaris; & dispidam ciuitates t̄retus. Non enim
 edificasti urbem quā edificat imp̄us fluminis. & quē
 sita est in montibus. & caelestem hierusalem. sed quā
 aedificauerat eam. Unde & dicuntur ciuitates terre
 terrenis operibus exstructe. Et auferam inquit ho
 mines munitiones tuas; Diuicias scilicet. & p̄p̄am seculi.
 & eloquentiā rhetorū. dialecticorumque. & enchiridia
 in quibus tibi uelut inimum mentis confidebas;

& auferam maleficia tua de manibus tuis; Quibus
uel ipse decipiebaris ab alijs. uel deceptor. alios deci-
piebas. Loquentes. siue pronuntiantes non erunt tibi.
Nunc loquentibus & pronuntiantibus plenus orbis est. Lo-
cuntur quoniam docent. quoniam non dederunt; Ma-
gistris sunt cum discipuli antea non fuerint. Cum ergo do-
cuerit deus hominem scientiam. cessabunt false presump-
tiones. & uersa doctrina tollatur; Et dispendam sculptilia tua
& titulos tuos de medio tui; sculptilia nostrasunt. que fac-
tasunt a loquentibus. uel que ipsi nobis fingimus; Unde
precipit in lege. ne faciamus sculptilia & ne ponamus titulos
in terra nostra; Et nequaquam ultra adorabis opera manu-
um tuarum. Infelix humana conditio & plena erroris atque
insipientia; Scit de suo sensu dogmata esse composita nonigno-
rat autem. idolum esse simulatum. & adorat opera manuum suarum;
Et curuatur homo. & deceptor decipit; Additur in repmis-
sione. que dirigit ad reliquias idem. ADYTIOMIMAAA. iacob.
& succidam lucos tuos de medio tui. & dispendam ciuitates tuas;
Ut omnia ligna siluarum. & lucos quos in templo dei plantari
prohibitum est. & ciuitates male exstructas. quas ante uo-
cauerat ciuitates terre destruat atque consumat; Postquam
autem hoc fecerit reliquias iacob. tunc conuertet ad gentes.
quas depastisunt apostoli quasi agni gramen; Et quia totum
sermonis recuperare noluerunt; Unde & propheta: Domine inquit
ne in furore tuo arguas me. neque in iracundia corripas me. hoc
iuxta septuaginta interpretes quia intelligentia spiritalis est;
Et debimus sensum cum superioribus capitulis iungere. & dis-

putatum sit; Caeterum hebrei istius modi deliramenta som-
 nant; Postquā septem quos fingunt. & quos uolunt pastores.
 & octo principes homines uicerint assirum. & tertiū tam nem-
 rod. pauerint in gladius eius. & hoc factum fuerit. cum ante
 assirus uenerit in terram iude. Tunc uemente inquit xp̄o.
 om̄s reliquæ iacob. que potuerunt super de gentibus. erunt
 in benedictione. quasi ros ad n̄o ueniens. & quasi plume sup
 herbam. Et nequaquā sperabunt in hominibus. & in filis
 hominum. sc̄d̄o. Eterunt in medio gentium atque populorū
 sanguinarū atq; crudelēs & de ueteribus quondam. sed ho-
 mines uindicantes quasi leo in uentis siluarum. & quasi
 catulus leonis in gregibus peccorū. & nullus erit. qui possit ex-
 robori resistere; Tunc exaltabitur ocl̄s uel ois̄t. manus
 tua sup assirum. & om̄s hostes tuos qui nunc te possident.
 & inimici tui interibunt; In illa die quando de gentibus
 fueris liberatus auferam equos tuos & quadrigas tuas que
 in medijs urbibus tuis sunt. Non quo equos & quadrigas
 uinc habuerit is̄t. sed assirorum equos & quadrigas
 que in medio uersant̄ urbium tuarū. Et disipdam om̄s
 om̄s ciuitates tuas. & munitiones quas idolis dedicaſti; Et
 auferam magos & hariolos de terra tua. & perire faciam
 omnia sculptalia & statuas & non adorabis ultra opera ma-
 nuū tuarū; Euellem quoq; atque subuertam om̄s lu-
 costuos. & ciuitates tuas quas idolis dedicaueras. Cūq;
 hoc tibi fecero. & ita placatus fuero. ut quicquid uite
 mali est auferatur. Tunc & sic in furore & indignatio-
 ne mea ulcis car̄te de inuicis gentibus. que mecum nolu-
 erunt audire sermonem; Respondeat hoc loco car̄neus is̄t

facta dicat haec an futura; si facta commemorat p̄beat
historiam: & auctoritatem ueterum libro sum. doceat
cunctas gentes. & affirmum israheli quondam fuisse subiec-
tum. Si autem se uana spelundens. futurum putat esse
quod dicitur. quando xps uenerit quetunc auferentur
idola de ist. quemodo non colit. qui succidentur luei quos
non habet. que urbes subruentur que olim subruunt sunt. qui
tollentur harioli quos cum habet & non habere se glorie-
tur; Tamen tanto tempore derelicta est filia sion sed & si-
ne altari & sine sacerdotibus. & alii comedentibus fruges
eas ipsi sicis faucibus sperant futura que nesciunt; Au-
hebuer dicit que dñs loquitur; surge contende iudicio aduersus
montes & audiant colles uocem tuam; Audite montes iudicium
dñi. & fortia fundamenta terre; Quia iudicium dñi cum po-
pulo suo & cum ist. diiudicabit. LXX Audite que dñs locus
est; Surge iudicare apud montes. & audiant colles uocem
tuam; Audite montes iudicium dñi. & ualles fundamenta ire.
Quia iudicium dñi aduersum populum suum & cum ist.
diiudicabitur. pro fortibus terre. fundamentis. septuaginta
inceptatis sunt & ualles fundamenta terre. Symmachus
& theodotio transtulerunt & antiqua fundamenta ire.
Quinta autem editio ipsi hebraicum posuit & HANIO. fun-
damenta terre. Prima igitur uox prophete est. Audi-
te que dñs loquitur deinde dñs loquitur. ad prophetam; Sur-
contende iudicio aduersum montes. & audiant colles
uocem tuam. Rursum pphete sicut euenit imperatum
loquitur ad montes; & non solum ad montes sed ad fortia quoque
fundamenta terre; & dicit; Audite montes iudicium dñi.

& fortia fundamenta terre
 Causamq; reddidit. quare eis cōpel
 lat audire; Quia iudiciam dñi cum
 populo suo. & cum isrl̄ diudicabitur;
 Eleuabitur ad quos loquit̄ p̄ph̄cia. &
 p̄ fortibus fundamentis terre colles & ual
 les septuaginta transtulerunt; Idcirco mihi
 uidetur intelligentes quod populus nihil
 dignum audicione montium fecerit. sed uel
 collibus qui inferiores sunt a sublimitate mon
 tium. uel uallibus in ima dimeris; Surge inquit
 iudicio contende aput montes & audiant colles
 uocem tuā; Iubetur surgere. qui uel sedet uel iacet
 uel dormit uel mortuus ē; Secundum illud quod
 apostolus ait. Eleuare qui dormis & surge de mor
 tuis. & in luminabit te xpi. Surge a mortuis. ut am
 bules in nouitate uitę. ut terram deserens. ad altiora
 nitatis; & iudicio contende ad iussum montes. quos non
 alios puto quam angelos significari. Quibus rerum hu
 manarum commissę procuratio. Theutero nomini in iudip
 sum cantico congruente; Cum diuideret. excelsus gentes
 cum disseminaret filios adam. constituit terminos terre.
 secundū numerū angelorū dī; His sunt administratores
 sp̄i missi in ministeriū p̄p̄ eos qui hereditatem possessori
 sunt salutis. Et contende iudicio; Ut siue montes siue col
 les reperti fuerint. non digne populos procurasse. uel meū
 uideat̄ eē. qui tales p̄posui. uel tollat̄ culpa a populo. & refe
 ratur ad principem. Legamus apocalypsin iohannis. in
 qua laudantur accusantur que angelicelesiarum. p̄ uirtu
 tibus

utitur. eorum. quibus peccata dicuntur.
Sicut enim interdum episcopo culpam
interdum plebi. & sepe magister peccat.
sepe discipulus & non nunquam pater utitur.
Non nunquam filii. ut uel bene uel male eru-
diantur. Ista iudicio dei. uel ad angelos eri-
m referuntur; si non egerint cuncta que ad
suum officium pertinebant. uel ad populum
Sullis uniuersa facientibus. ipsi audire con-
tempserunt; Sunt qui montes & colles & fortia
fundamenta terre. Abraham. Isaac & Iacob. & patri-
archas reliquos interpretentur. Quibus quasi
auditoribus & ad iudicium conuocatis. populi istius
negotium uentilandum sit; Alii montes & colles
& ualles angelos arbitrantur. sicut supra diximus
Qui uel in caelestibus seruiant deo uel hominibus
presunt super hanc terram. Vel apud inferos constituti
eorum qui suo uitio. exstiterunt terreni fundamenta dicuntur.
De quibus terre fundamentis & alibi scriptum est; Ignis
succensus est ex furore meo. ardebit usque ad inferos deorsum.
Deuorabit terram & fundamenta eius; Fortia & antiqua
fundamenta terre. Quorum causa huc usque terra non perierit.
& supinane pendens librata consistit. Iustorum merita sunt
de quibus & apostolus ait; Aedificati sunt fundamentum
apostolorum & prophetarum. Sicut igitur apostoli & pro-
phete unusus martirum chorus. fortia fundamenta sunt
terre. Sic & secundum septuaginta ualles & pre-rupta.
que significantur grece $\delta\alpha\pi\alpha\tau\tau\epsilon\sigma$. appellantur eorum
sunt fundamenta. qui choici imaginem receperunt.

Iudicium ergo cum populo suo & cum israhel diudicabitur;
 Quis poterat quasi dñs qui profeceribus populi peccatoris infer-
 re supplicia: non uult uideri potens sed uisus. Et ad iu-
 dicium prouocat iuxta illud pph&icum. Venite & iuu-
 dicemur dicit dñs. Quia nunc pupulum isrl. cogit p̄sen-
 abus angelis & omni creatur& respondere. si quid habeat
 ut iustificetur dñs in sermonibus suis. & uincat cum iudicatur.
 Populus meus quid feci tibi & quid molestus fui tibi respon-
 de mihi, quia eduxite de terra egypti. & dedemo seruitutiã
 liberauitte. Et misit ante faciem tuã moysen & aaron. & maria.
 Popule meus memento queso. quod cogitauerit contra te
 balaac rex moab. & quid responderit ei balaam. filius
 beor. des&chim. usq; ad gal gala ut cognosceret dñm iusticiã.
 Lxx. Populus meus quid feci tibi. aut quid con tristauit
 uel quid molestus fui tibi responde mihi. Qui eduxite de
 terra egypti & dedemo seruitutis redemitte. & misit
 ante faciem tuã moysen & aaron & maria. Popule
 meus recordare queso quid cogitauerit aduersum te ba-
 laac rex moab. & quid responderit ei balaam. filius beor.
 Des&chim. usq; ad gal gala. ut cognosceretur iusticia dñi.
 pro iusticiis siue iusticia misericordias interpretatus est.
 symmachus. & ubi septuaginta de chinis omnes ipsũ
 hebraicum sechim transfulerunt. Est autem locus in
 quo balaac rex moabitarum aduersum isrl. congregauit
 exercitum OMNIVM OC. arboribus. que pheremũ
 montis sina. hodieq; signantur. Nam ubi in septuagin-
 ta uel archa testamenti uel lectare & tabnaculum ex-
 raq; de lignis imputribilibus factas eferuntur. in he-
 braico ponuntur. ligna sechim. que habet similitudinẽ

arboris quam nos uulgo dicimus spinā albam; Unde
arbitror & septua ginta EXINON interpretatos esse
hoc ē lentisculum; sed paulatim librariorum errore fac-
tum est. ut EXOINOI id est funes pro EXINEIE. hoc est
lentis legerentur. Loquitur igitur dñs ad populum isrl.
& ad iudicium prouocat. & licentiam contra se tribuit dis-
putandi; Popule m̄ quid fecisti quod facere non debui.
uel quid contristauit te; Licet hoc non habeatur in hebraico;
Contristat aũ pat̄ filium flagellatum. & iniquitates ouium
in iurga pastor uisitat; Quid molestus fui tibi; uel ut sig-
nanter in hebraico scribitur; quod labore repressi; An be-
neficia contumeliā interpretaberis. & pepones ægyptiasq;
carnes desiderans; Dolebis te eductum de terra ægypti ac de
domo seruitis meo auxilio liberatum. Quia dedit doctores tibi
moysen amicum meum & aaron sacerdotem meū & mariam
ppham meā; Quod si hoc tibi paruum uidetur. recordare
illius temporibus. quando balaac rex moab. balaam diui-
num aduersum te mercede conduxit; Et uide quomo-
do contra uoluntatem suā cupiens tibi maledicere ha-
riolus benedixit; Desertum usque galgala. totū
exercitum isrl lustrans oculis & mutans loca. quasi
ego non possem cum pergente. pergere & cum transeun-
te transire; Et hoc feci ut misericordias mee & iusticias
noscerentur tibi tantum te amaris; Ut cum ego con-
di e blasphemantium ore maledicam tibi ab inimico non
dimiserim maledici; hebrei hunc locum in quod dicit
desertum. usque ad galgala ut cognosceres iusticias
dñi. ita exponunt. A beo tempore quo fornicati estis
in madian usq; ad id tempus quo saul apud galgala

est unctus In regem. repente memoria que mala operati sitis.
 & quanta uob bona fecerim. & in eam in uos misericordiam cog-
 noscatis. Hoc iuxta historiam dñi ad carnem ista locutus sit.
 Nos aut quicquid reuelata facie gloriam dñi. contemplari.
 & uere habemus patrem abraham. audiamus cum peccauerimus
 aduersum nos disputantem dñm. & arguentem nos in beneficiorum
 suorum magnitudine; Seruimus quippe aliquando pharaoni
 & egyptio populo lutum & lateres fabricati sumus. & redemit
 nos quid dedit sem & ipsum redemptorem pro omnibus. ut dicerem.
 qui redempti eramus ad dñm. quos redemit de manu inimicorum;
 Et quos de regione congregauit quia In eternum misericordia eius
 Et misit quoque ante faciem nrām moysen spiritalem legem.
 & aaron manum sacerdotem. non typicum est ut ueritatemque
 portantem. sed habentem In fronte signaculum sanctitatis quod
 dñs significauit pater. Mista & maria uaticinium prophetarum
 & non solum In nobis prestitit sed de inimicorum quoque nos
 manibus liberauit; Recordemur enim quid cogitauerit
 aduersum nos. quid euorare uoluit & eligere congregationem
 nrām uetus balaac diababus. Balaac enim interpretatur
ΕΚΑΙΧΩΝ. idē elingens rex aque paterne; Siquidem
 moab iuxta aliam. ΕΤΟΙΜΟΛΟΓΙΑΝ. aqua patna dicitur.
 Cum igitur insidiaretur nobis balaac. & insidiaretur pro
 uanū populū suū. quod interpretatur balaam. non permisit nos dñi
 male dicitur illius subiacerē. sed e contrario benedixit
 nob. rei ipsius ueritate compulsus uanus gentium populū.
 natus deo qui in pelle est. Nam beor interpretatur in pelle

semp carni & mortis operibus deditus. responditque
 pronobis uanus populus ortus exco quitotus impelle est
 semper commutans loca. uel stans suspensas siue suspunculos.
 ut uulgate quoque celtionis sequamur errorem. Spine au
 iuxta eloquium saluatoris. cure sunt huius seculi & diuitia
 uoluptatis. In quibus uanus est populus; quod au stae infunibus
 In unculis uidelicet peccatorum. funculus au peccatoru suoz
 unus quisq; constringitur; Et saas testis est; Ve qui produunt
 peccata sua quasi finem longum. & quasi lorum iugi utule
 iniquitates. Sugitur stat non stat nisi in spmis & infunibus.
 Si u uoluerit circumire. non habet stabilem gradum sed semp
 fluctans & uacillans. puenit usq; ad galgal. quod interpretatur
 קַיִלְקֹלֶה. idē uolubilitas uel uolutabrum. Si quando uide
 rimus consurgere aliquos aduersum nos. & auidis fauibus nr̄m
 suture sanguinem & ex inprovisa dispensatione celi p nobis fieri eos
 qui contrarios uenerant dicamus. balaam de funiculis uenit usq;
 ad galgal. ut cognoscat ut iusticiadi. Quid dignum offeram
 dō. curuem genu dō ex celso. Numquid offeram ei holocausto
 mata & utulos anniculos. Numquid placari potest dñs in milib-
 aricum aut in multar milibus hircoz pinguium. Numquid
 dabo. pro scelere. primo genitum meū. fructum uentris mei p pec
 cato anime meę. Lxx. In quo adprehendam dñm. suscipiam
 dñm meū excelsum; Si adprehendam eum in holocausto. In unculis
 anniculis. Suscipiat dñs in milibus aricum. uel in decem milib-
 hircoz pinguium. Si dabo primo genita mea pro impiccate fruc
 tū. uentris mei p peccato anime meę; Dñs populum ad iudiciū p uocarat

hebrae

ss

ss

ss

ss

ss

ss

ss

ss

ss

ss

ille sciens peccatum suū non uult contendere sed rogare. nec
 tamen in ipsiſ p̄cibus habet fiduciam. Nihil enim dignum est q̄t
 pro peccato dō possit offerri & nulla humilitas potest maculas
 eluere delictorū. Quia impossibile ē sanguinem taurorum aut
 uitō loꝝ & holocausta medullata & cruorem arietum & hircorū
 pinguium sordes anime lauare. Numquid ait dabo primo genitū
 meum p̄ scelere meo. sicut rex moab fecisse describitur; Aut fruc
 tum uentris mei p̄ peccato anime mee quod fecit & epthe offerens
 filiam p̄ meritate uoti. Not ergo quis sumus ^{de} populodi. scientes
 quia non iustificatur In conspectu eius omnis uiuens. Et dicentes iu
 m̄tum factus sum a p̄te. Agentes poenitentia p̄ peccamus dubita
 mus & dicimus. In quo adprehendam dñm suscipiam dñm meum ex
 celsum. Quomodo eum tenere poterō fugientem. quanta mun
 dicia ualebo p̄parare hospicium trinitati; An conprehendā eum
 In holocausto matibus. ut totum meū holocaustum offeram;
 Uel in uittulis anniculis. ut lac deserens & ad solidum uenient cy
 bum anno dñi acceptabili dignus efficiat. Simile optulero
 arietes. sive cē milia hircos. & totas locustici. uictimas spiritalit̄
 intellegens In me exhibuero. ut cadant ex latere meo mille &
 decem milia a sinistris meis. tam nihil dignum dare poterō In quo
 adprehendam uel suscipiam dñm; Si dederō primo genita mea
 pro impietate & fructum uentris mei p̄ peccato anime mee.
 Dabo quidem quicquid in me primum ē. sed pro meo peccato.
 & impietate nihil dignum offeram; Unde & dauid. Multum
 inquit lauame ab iniquitate mea. & a peccato meo mundame.
 Quō Iniquitates meas ego cognosco. & delictum meū contra me est

semper Pro peccato animæ solus digne sanguis offertur; et
sanguis non vitulæ non arietum & hircorum sed proprius querente
propheta. Quid tibi dabo domino pro omnibus quæ tibi dabo mihi; Et post
ea respondente. Calicem salutatis accipiam & nomen domini inuocabo
preciosa in conspectu domini mors sanctorum eius. Verum & ipsum sangui-
nem nondamus sed reddimus; Et quid simile. ut cum iustus pro pec-
catoribus dei filius pro hominibus mortuus sit. nos peccatores & ho-
mines pro nomine eius confessione moriamur; Iudicabo tibi. o ho-
mo quid sit bonum. aut quid dominus querat a te. utique facere iudicium
& diligere misericordiam. & sollicitum ambulare cum deo tuo. Lxx.
Adnata tibi homo quid bonum. aut quid dominus querat a te;
nisi ut facias iudicium. & diligas misericordiam & paratus sis ambulare
cum deo tuo. quia dubitas o popule israhel. hinc mouimus hominum
genus. nequaquam enim loquor ad populum iudeorum. sed genera-
liter ad omnem hominem. Quomodo pro peccatis tuis possis placare deum.
nec habes victimas quibus tua compensetur impietas. Ego responde-
bo tibi quid querat tibi. Immo iam ante in lege monstraui. Scripturæ
enim inleuere nomio. & nunc istud quid dominus deus tuus querat a te.
Nisi ut timeas dominum deum tuum & ambules in omnibus iuste ut & di-
ligas eum. & seruias domino deo tuo. de toto corde tuo. & de tota anima
tua; & custodias mandata domini dei tui. & iustificationes eius que
cumque mandata tibi hodie ut bene sit tibi. Querit a nobis dominus. & neces-
saria habens nostram salutem. poscit accipere quod dantur. ut fa-
ciamus iudicium. Idem ut nihil absque consilio & ratione faciamus.
ut certe mens iudicet quid factura sit. & post ea opere compleatur.
& diligamus misericordiam ut non quasi ex necessitate aut compulsi

habetur

ss

ss

ss

ss

ss

ss

ss

misericordes simus. Hilarem enim datorem diligit dñs. Nec dicamus
 uade hodie & cras reuertere & dabo tibi. Cumq; fecerimus iudiciũ
 & dilexerimus misericordiã quid accipiemus p̄m̄i. Ambulabim̄
 cum dñō sicut ambulauit enoch. cum dō iuxta fidem ebraicorum
 uoluminũ. & placuit ei & non inueniebatur quia transtulit illum dñs;
 T u dixisti in quo consequar dñm̄ uel in quo adprehendam eum. Ego tibi
 amplius polliceor. fac iudicium & dilige misericordiam. &ambu
 labis cum dō tuo. uel certe ambulare cum dō. non ē premium sed
 p̄ceptum. Sicut enim iubetur nobis ut faciamus iudicium. &
 diligamus misericordiã. ita p̄cipit ut p̄paratissimus ambulare cūctã
 nostro; Nulla hora dormire nullo tempore securitẽ debemus.
 sed semper expectare patrem familias uenientem. & diem formi
 dare iudici. & in nocte huius seculi dicere. Ego dormio & cor meũ
 uigilat. Verbum eē nec. quod septuaginta transtulerunt paru
 tum eē. & nos diximus sollicitum ambulare. Theodotus signifi
 cauer expressit. καὶ αὐτὸς ἀπὸ τοῦ πορτοῦ καὶ μεταρῶν.
 idē & caue diligenter ut ambulet cum dō tuo; siue ut quinta editio
 transtulit. καὶ αὐτὸς ἀπὸ τοῦ πορτοῦ καὶ μεταρῶν. agere scilicet sollicitate. &
 hanc habere curam ut ambulet cum dō tuo; Quenim dicit in xp̄o
 secedere. sic debet ambulare. quem amodum & ambulauit;
 & paulus apostolus. Imitatores mei inquit estote sicut & ego xp̄i.
 Vox dñi ad ciuitatem clamat; & saluus erit timens nomen.
 Septuaginta. Vox dñi ciuitati clamabit. & saluabit timentes
 nomen eius. In hebraico alterus hoc capituli. exordium est. Apud
 septuaginta uero interp̄t̄ fims superioris. & habet sensum.
 nihil aluit atque & o homo dñs tuus. nisi ut facias iudicium.

intelligat misericordiam. & paratus sis ambulare cum dō.
Vox enī dī auditur. Incuitate eius ecclesia. & cotidie inscriptu-
rus sēs psonat. Quod non solum hi qui diligunt misericordiam.
sed & hi qui inferiores sunt & timent adhuc nomen dñi. ipsi
us doctrina clementiaq; saluentur; Si autē sequentis capita-
li exordium est. referamus iuxta historiā. quod dicitur ad
ad samariā metropolim decem tribuū. que pphā ante micha-
capitāe; & dicamus samariā corripit dñs. & illi plagas que
uenturesunt cōminatur; Ut audiens populus iuda. si
ue timentes nomen dñi alios supplicia pati. ipsi amore correcti
ad ipsos carit salutem. p estilente quippe flagellato. non solū
sapient. sed & iā stultus prudentior fiet. & hoc ipsum referes
ad peccatores generaliter & ad iustos; Ut eruat aliorum
exemplum fiat ceteris. Quod quidem & dñs in euangelio
hebr super quos turris in silio corruerat interpretatur. Quod
non soli in uniuerso populo fuerint peccatores sed ut illorū
hōiuer poena ceteros ad poenitentia puocaret. Audite tribus &
ss probabit illud. si uer testificabitur; Adhuc ignis in domo
ss impu. thesauri impietatis & mensura minor ite plena;
ss Nam quid iustificabo stateram impiā. & seccelli pondera
ss dolosa. In quibus diuites eius repleti sunt iniquitate; &
ss habitantes in ea loquebant mendacium. & lingue eorum
ss fraudulentia in ore eorū. Ergo ergo coepi percutere p
ss ditione sup peccatis tuis; Tu comedes & non saturaberis.
ss & humiliatio tua in medio tui; & adprehendes & non saluabis
ss & quos saluaueris in gladium dabo. tu seminabis & non

maces. T ucalcabis oliuā & non ungueris oleo. & mustū.
 & non bibes uinum. Et custodisti p̄cepta amari. & omne opus
 domus achab. & ambulasti in uoluptatibus eorum, ut darent
 te ad perditionem & habitatores tuos in sibilum. & obprobriū
 populimeī portabitis. Lxx. Audi tribus. & quis ornabit ciuita-
 tatem. num ignis. & domus inquit thesauri hant. thes-
 auros in quos & cum in uirga iniquitatis. S uē iustificabit
 instatere iniquus. & in sacculo pondera fraudulencia de-
 quibus diuitias impietatis suis repleuerunt; & qui habi-
 tant in ea locuti sunt iniqua. & lingua eorū exaltata est
 in ore eorum. Et ego cruciaute p̄dicatione p̄p̄t peccata tua.
 Tu comedes & non saturaberis & uicium te in te m̄d̄ ipsam.
 & adprehendes & non saluabis. Et quoscumq; saluabis gladio
 tradentur. Tu seminabis & non metes tu p̄metes oliuam &
 non ungueris oleo. & uinū & non bibes uinū; Et non dissi-
 pabuntur legitima populimeī. & omnia opera domus achab.
 & ambulastis in consiliis eorū ut traderemte in perditionem;
 Et habitatores eius in sibilum. & opprobria populorū accipietis.
 Multum in hoc capitulo septuaginta ab hebraica ueritate
 discordant. In principio uel maxime; Audi tribus & quis
 ornabit ciuitatem. & dissipentur legitima populimeī.
 pro quo nos posuimus p̄p̄t sermonis consequentiā. & custo-
 distis p̄cepta amari. Licet in hebraico scriptum sit. & custo-
 ditasunt p̄cepta amari. & omnia opera domus achab.
 Si enim scriptum eēt. In hebraico an̄mi. recte transtulit

sem

septuaginta populi mei. Nunc uero cum scriptum sit
amri. & res. littera addita. non populi nomen. sed patrem
achab soni. de quo regno; narrat historia. errorem esse nulli
ambiguum est. Denique post patris nomen. ponitur filius. Diciturque
& omnia opera domus achab. Reuertamur ergo ad initium
capituli. & primum iuxta litteram differentes orantibus uobis
nitamur. & sic spiritalem sensum sequi; Audite decem
tribus samariae. que uobis dominus contestatur; Adhuc ignis
hoc est iniquitas in domo impie. amri. & thesauri impie
tis perseverant. In domo regia. Uultis auichre per singula.
quibus malis urbs ura plena sit. discite; Mensura minor
di iram. puocans. statera fraudulencia & diuisa pondera
in alio pondere uententes. In alio ementes mercimonia;
& si quidem pauperes hoc facerent. poterat inopias celus
necessitate defendere. Nunc uero diuites eius. non tam
diuites quam iniquitate pleni sunt. Quia omnes diuitiae dum
alios spoliant. iniquitatem pariuntur. Congregationem
diuitiarum. sequitur mendacium. & manus asuda thes
auros coniectere. fraudulencia lingua possidet; ueritas
paupertatem. mendacium diuitias parat; Cum hoc faceretis
urbi. nolui uos statim subuere; sed paulatim coepi percutere.
& plagis uariis ammonere; nisi in uos famem. nisi sitim.
nisi morbos. & hostilem. incircutu uastitatem.
Sege frumta non attulit. olei pressa oliua non fecit; Vi
num sterilis uindemia negauerunt; Aduersum iniquitatem.

& mensuras dolosas & pondera fraudulenta. hec intuli
 supplicia. Quia uero custodisti omnes caere monias idolatriæ.
 quas amri. rex impius constituerat & omne opus domus
 achab. & hic habet promea lege seruaasti. impulsus su
 sceler & uo. ut clarente & habitatoros tuos. in sibilum.
 & opprobriū mei populi portaretis; Dum capti ab asirius
 quasi populus dī uincimur. & propter uos nomī meum plas
 phem & ur. In gentibus. Notandum in p̄senti loco quod
 ubi legitur. & opprobriū populi mei portabis siue ut
 septuaginta transtulerunt. portabunt p̄ populi mei.
 ammi In hebraico scriptum sit. Si ergo ammi populū mei
 sonat. nulli dubium ē male supra. p̄ amri. populū meū ēē
 trans latum. huc usq; iuxta hebraicum quod nob̄ uide
 retur expressimus. Nunc ad trans lationem septuaginta
 reuerterentes de singulis ut possumus. disputemus;
 Tribus samaritica uocatur ad audiendum. que abscedit
 se apostolo dī. & dicit illi. frustra fabricaris idola. aureos
 utulos artificia. Componis manu & imitationem hieron
 us alicē metropolim extruere. qui enim ornare potest
 ciuitatem. num ignis qui ardentibus diaboli iaculis suc
 cenditur. & domus iniqui que secundum duriciam suam
 & cor inpenitens. thesaurizat sibi iram. in die ire. & reue
 lationis iusti iudicii dī; & iniquitatem augēt in iuria.
 ut non solum de domo dñi. rapiat que ē ecclesia. sed & icō
 cum sup̄bico. & sup̄cilio aliena deuasit. nūquid iusti
 ficari potest. qui absq; statera & pondere congregat

fraudulenter de testimonio scripturarum diuitias suas,
que diuitia thesauri impietatis sunt. Nam cum precipiat dominus;
Non erit in sacculo tuo pondus grande & minus. hinc turpis lu-
cri gratia. personam accipiunt in iudicio; & in eadem causa
diuites ac pauperes non iuxta negotium. sed iuxta facult-
tatem diuersitatem aliter atque aliter iudicant. & habi-
tores ciuitatis sue quam prauis dogmatibus per uisa que doctri-
na a se ornari putant. loquuntur mendacium. & ponunt in
excelsum ossuum & simplicitatem ecclesiastici populi dispici-
unt; Unde clementissimus dominus non eos pariter percutit. sed pau-
latim per plagas nititur commoneo dicens. Ego incipiente
percutere perditione propter peccata tua; & respondit. O ciuitas quam
hebraici uolunt extruere. & percussione ut per eas. non in
abolitionem sed iuxta id quod peccatrix est; Sequitur come-
des & non saturaberis. Legunt enim & non intellegunt
ues centesque sermonibus scripturarum. ueritatis patiuntur
famen; & eiciam te. quid & adprehendes & non saluaberis. Et qui
cumque saluati fuerint gladio tradentur; tuo te aut iudicio
derelinquam, & postquam multa querens nihil repereris
intellegens errorem tuum & ex uniuersis dogmatibus tuis
uidebiste non posse saluari. Quicumque autem seputauerint
saturatos. & non eieci fuerint a se. nec comprehenderint
ueritatem tradentur gladio & penis erudientur; Se-
minabis ergo ortibus. & pessima ciuitas. que in igne &
iniquitate & contumelia & statuta dolosa & sacculo frau-
dulento heretici extruunt. Seminabis ergo & non

tes premeſ oliuā & non ungueris oleo. & uiuas & non
 bibeſ uinum; Prodeſt quippe tibi errore cognito ne ha
 beaſ diſcipuloſ. ne oleo tuo unguas peccatorem caput.
 ne uino ſodomoꝝ bibentes inhebriet; Et aliſ per dentur
 legitimaſ populimeſ ſiue amri. Et om̄a opera domuſ a
 chab. eoꝝ qui in heresiſ buſ patriarche & principes ex
 ſtiterunt; Quoſ poſſumus uel ad contrariaſ referre
 uirtuteſ uel ad heresiſ archaſ, ut fuit martion & baſili
 deſ. & nuper artiuſ & eunomiuſ; Et ambulatiſ in uo
 luptatiſ buſ eoꝝ. amri uidelicet & achab; pulchre que
 que in uoluptatiſ buſ eoꝝ; Doctrina enim magiſtroꝝ
 nequā. non eſt doctrina dī. ſed ad inuentioneſ cordiſ illoꝝ;
 Et tradaſ in perſeccionem ut per teſ iuxta id quod hereticeſ
 & habitatoꝝ teſ tuoſ in ſibilum. uelut paſtoꝝ boni. iuxta
 zachariaſ ſequariſ ſibilum dicentur; Sibilabo eiſ. & e
 gregabo eoſ. quia redem̄i eoſ; Vel certe in ſibilum draconiſ
 idē in interitum carniſ. ut ipſ ſaluſ fiat. & correpti
 diſcant non blaſphemare; & doctoꝝ patientur ut in
 tellegant errorem ſuum. quod omniū gentium multoꝝ
 que populoz opprobria & peccata portauerunt; Scio
 quōdam de ecclēſia retuliſſe que noſ ſup heresiſ buſ Inter
 pꝛatiſ ſumus; Sed quomodo nom̄ amri. & achab ſamarie
 principum ad hieruſalem. & uclam ſub quoꝝ nonnibiſ
 intꝛpretatur ecclēſia poſit referri non ſatis intellego.
 Veni mihi quia factuſ ſum ſicut qui colligit in autumna
 cenoſ uindem̄e; non ē botruſ ad comedendum

§ primitiua ficus desiderauit animamea. perit sc̄s dei
§ ta & rectus In hominibus non est. Om̄s In sanguine Inri
§ diantur. ut fratrem suū uenatur ad mortem. Malum
§ manūum suarum. dicunt bonum. Princeps postulat & iudex
§ In reddendo est. Et magnus locutus ē. desiderū anime suae
§ & contur bauerunt eam; Qui optimus in eis est quasi palcu
§ rus & qui rectus quasi spina de sepe. Septuaginta. Veni mihi
§ quā factus sum sicut qui egregat stipulā In messe. & sicut
§ racemos In uindemia. cum non sit botrus ad comedendum;
§ primitiua; Veni mihi anima. perit reuertens de terra. Et
§ qui corrigat In hominibus non ē. om̄s In sanguine iudicant.
§ Vnusquisq; proximi suū tribulat tribulatione In malum
§ manus suas parant. Princeps postulat & iudex uerba pa
§ fica locutus est. Desiderium anime suae ē. & auferā
§ bona eorū quasi tinea comedens. & ambulans sup regulam
§ In die speculationis tue; Predicta captiuitate & decem tri
§ buum & duarum. uerbum enim dñi factum ē ad michē
§ morasthiten sup samariā & hierusalem. plagit pph̄a
§ quod nullus epopulo iustus Inueniat In terra. qui possit
§ i recti resistere. & mediū se quasi murum opponere; Frustra
§ Inquit locutus sum. frustra uolui. lam uindemia te & p̄di
§ te ciuitatis quasi extremos racemos requirere; Et cum n̄
§ sit botrus ad comedendum saltim In maturas ficus quas
§ hebrei becchura uocant. id ē grossus. ficorum In cybor
§ sumere. Quasi dicat non inueniens panem p̄ famis mag
§ nitudine. quis quilias & fur fures requisit; Perit sc̄s de

terra & rectus in hominibus non est; Vbiq; insidie ubiq;
 fraudulentia. Innoxius sanguis effunditur. preauaritia
 & libidine germanitas ignoratur; Et non solum faciunt.
 sed defendunt q̄q; mala. & nominibus mutatis. bonum
 dicunt eē quod malū est. Et ipsi principes. non ab offerentib;
 accipiunt munera. sed cogunt dare subiectos & postulant
 & iudex in reddendo est; Sic alui iudicans quomodo ipse
 ab alio iudicatur ut prestent sceleribus suis mutuū fauorē.
 & aliterius crimine se defendant. Quicūq; magnus est.
 & quasi in lege doctissimus nondū sed suā loquit̄ uoluntatē.
 Et conturbauerunt eam uel urbem uel ueritatem siue
 terram de qua supra dicit̄. perit sc̄ de tra. qui optimus ē
 inter eos. quasi palurus pungens & retinens uulneras
 ad propinquantes sibi & ad uncodente cōprehendens.
 & qui rectus fuerit inuentus. quasi spina de sepe. Ut ubi
 inueniatur dolor. ubi putabatur auxilium. In hoc iuxta
 hebraicum. porro secundum septuaginta quid dissentiunt
 in quibusdam. & in fine capituli omnino aliter transtulerūt.
 huiusmodi mihi sensus uideatur. Plangit sermo pphœci
 cuius siue apostolicus generaliter humanum genus. quod frus-
 tra sementem iecit doctrinarū; & pro segetibus & frum-
 tis uix uacuas stipulas & inanes culmos serus messor inue-
 nerit; Et ne paruos quidem faccos in uinea potuerit
 reperire & reliqua usq; ad finē capituli. Si enim beatus
 qui in aures loquit̄. audientis. & auris auditoris desiderū
 sapientis est. & uox dicentis. Auditor intellegens

& contrario luctus doctoris est. malus discipulus; Hiere-
mias quoq; uerbis huic quereite congruentibus. non
psui neque psuit mihi quasquam; Sunt qui ex persona e.
saluatoris. hoc dici putent. causantur. quod in tanta
credentium multitudine & in toto orbe generis humani.
uix sdo sanguine digna opera repperit; Qui & in uice-
mo nono psalmo ait. Quae utilitas in sanguine meo dum
descendo in corruptionem. Licet asserant alii personae
alius hoc minime conuenire uti iudicat. Veni mihi quia
factus sum sicut qui colligit stipulam in messe qui in euan-
gelio locutus e. Leuate oculos uros & uidete regiones
quia iam candidae sunt ad metendum. Et alibi. Messis
quidem multa. operari autem pauci. Qui ergo ex persona salua-
toris uolunt intellegi. aunt non mirum esse sicut.
Veni mihi. qui & hierusalem fleuerit. & in lazarum morte
lacrimatus sit; Sed & illud factus sum sicut qui colligit
stipulam in messe ad consummationem referunt.
Quam & significanter messem interpretantur & dicunt
illo tempore hanc prophetiam posse compleri quando multi-
plicata iniquitate refrixerit caritas multorum; Et ue-
niens filius hominis. raram fidem inuenierit super terram;
Tunc enim quasi post messem stipulam. & quasi post uin-
demiam racemos uix in his. repperiri. qui fidem in omni-
um uastitate serua uerint. uocem que hanc ex persona
adsumpt hominis putant de se quentibus adprobati; Ve-
ni mihi anima. de qua loquebat^r tristis e anima mea usq; ad

Perit reuerens a terra; uel antichristo Interficiēte
 scōs uel ad magnitudinem scandalorū cunctis curruentibus;
 & qui corrigit Inter homines non est. omnes ⁱⁿ sanguine
 iudicantur; Non in leuib; paruisque peccatis sed in
 maximis & ad sanguinem p̄tinentibus; Non uicinas
 non amicitia non affinitas scelus morabitur; Cuncti manū
 leuabunt ad malū; Ut & iā si quis malum facere non potu
 erit. tam̄ dum manus p̄parat. uoluntate delinquat. Ipse
 princeps petit. & iudex uerba pacifica loquit̄; Accipit
 enim munera desideriu animę suę; Quod quia mani
 festum ē. & inuidiā caueo principum iudiciumq; lecto
 ris. Intellectu derelinquens. Tantum illud ad uingam
 Munera excecant oculos & iā sapientium. Uti uificant
 quoq; animā quā uiuificare non debuerant. & iustificunt
 eā que meritis suo & uirtutibus uiuit; Et hoc faciunt
 p̄t dona que postulant Impudenter & turpius accipiunt.
 quibus dñs cōminat̄ dicens. Et auferam bona eorū. que
 putant bona que illis bona uidentur. Ceterum ueritate
 rei numquā bona appellabuntur. que & clamorē spo
 liant & accipientem iustificunt. Licet non tam cōmi
 natio sit quā benedictio auferre ab eis mala. Et ipsū
 dñm diuinūq; sermonem ingredi Inconscienti a seorū;
 Et quasi tineā comedere quocumq; puer sum est.
 & p̄clarū malarūq; cogitationū facere uastitatem;
 Et tambulare sup̄ normā & regulā ueritatis. & eos ipsos
 ad rectum retrahere; Qui prauis opinioibus ducebant̄

hebruer

ss
ss
ss
ss
ss
ss
ss
ss
ss
ss

& hoc facere In lumine ueritatis; Et tunc illo quan
do qui sanctissimi & electi de ecclesia ascendunt ad specu
larem. & in sublimitate doctrinarum atq; operum suorum
derebus caelestibus disputabunt. Dies speculationis tue
uisitatio tua uenit nunc erit uastitas eorum. Nolite crede
re amico. & nolite confidere induce. Ab ea que dormit
in sinu tuo. custodi claustra oris tui; Quia filius contu
meliam facit patri. filia consurgit aduersum matrem
suam. nurus contra socrum suam. Inimici eius hominis do
mestici eius; Ego ad dnm conspiciam expectabo dnm sal
uatorem meum. Audi & me dnm. Lxx uae uae uitio nes
tue uenerunt. nunc erunt fluxus eorum. Nolite credere
in amicis neq; speretis in inducibus; Ab ea que cum cubat
caue ne credas ei. Quia filius contumeliam facit patri;
filia surgit aduersum matrem suam. nurus contra
socrum suam. Inimici hominis uiri domestici eius. Ego
In dno contemplanor. expectabo dnm saluatorem meum.
& audi & me dnm. excepto principio capituli. In re
liquis partibus editio utraq; concordat; Et inter
in iuxta historiam. diem speculationis samariae sive
hierusalem. qua sepe expectauerat & timuerat te
uenturam; & uisitationem eius captiuitatem significat
dicens; Vastatio tua uenit. nunc erit uastitas eorum.
ide habitatorum sive obsidio. Μαβυχα enim magis
ΠΟΛΙΟΡΚΙΑΝ et ὀροϋρησιν. id est. obsidionem ma
gis & custodiam quam uastitatem In hebreo sonat.

Nullus ergo credatis uocibus pph&arum. n&ce acc&om&e
 detis aurem decepti& blandicie diuin&e; Quia sunt cara
 nomina & consanguinitatis affectum rara est fides quanto
 magis in his qui aduantes uob& mentiuntur prop&da sua;
 & quasi egrotantibus non quod ualeat sed quod delectabile
 & placens imperant; Noli credere amico; & achitophel
 quippe surrexit aduersum dauid. & uerus achitofel uictas
 aduersus xpm; & noli confidere in duce. ut uiri sic hem
 mabimalach. Ipsi enim cum fecere regem. & ab eo oppressis;
 Ab ea qu& dormit in sinu tuo. custodi claustra oris tui.
 nepatiaris quodramison adalila per pessuse; Quia filius
 contumeliam facti patri abralon uidelicet dauid; Non so
 lum regum sed & concubinas patris incestu cotu comacu
 lans; filia consurgit contra matrem suam; Cuius rei cum
 interim descripturis sc&is testimonium non reperi&mus. Tan
 ta exempla sunt cotidiane uite ut magis lugere quod tan
 ta sint. quam querere debe&mus; Nurus contra socru sua.
 ut uxor esau. consurrexit contra rebeccam. Inimici ho
 minis uiri domestici eius; Hic exempla non quero plura
 qua ut testimonis indige&mus; Cum ergo hec se ita habe&nt
 nolite credere samariae & hierusalem pspuedo pph&is;
 Ego au& inquit pph&a ad dnm& aspici& . exultabo ad dnm& sal
 uatorem meum. siue ihm& meum. & audia& me d&ms; Sequit&.
 septuaginta expositio quid dixerunt; Vae uae ultione stue
 uenerunt; Id& supplicia que p secleribus inferenda sunt.
 Mihi inquit uindictam ego & tribua& die d&ns; Et in alio
 loco. uenerunt dies tribulationis tuae; facti enim d&ns

ultiore[m] uociferantium ad se die ac nocte atq; dicentium; Usque
quo dñe & uerus non iudicas & iudicas sanguinem nostrum dehis
qui habitant in terra. Venerunt ergo ultiones & nunc erunt
fletus & fletum idē ultionum. ut plangent quante riserunt. &
statim ex euntes de seculo tormenta sustineant; quēdiu ille
quondam purpuratus & delicus affluens sustinet in inferno. ubi
fletus & stridor dentium; Quod autē sequit̄. Nunc erunt uel in
fine unius cuiusq; utq; Intellege uel in consummatione rerū
omnium & in die iudicii quando generales sup̄ uniuersos
ueniunt ultiones; Nolite ergo credere amicis. quia omnis
amicus supplantatione supplantat. Et qui propt̄ aliquis est
amicus non tam amicus ē eius quem amare se similit̄ulat
Ab amore quippe amicus dicitur. Quam eius rei quam diligit;
Interrogatus quid esset amicus. respondit alter ego;
Quod si p̄tā gregorum nob̄ opponeretur exemplum. quis uader
in uicem in tyranno dederunt; dicemus non generaliter aduer
sum om̄s amicos & caritatis affectum. sententiā ad oēē platā.
nec contra omne tempus sed de eo sup̄ quo apostolus ait; In no
uissimis diebus aduenient tempora periculosa; Erunt enim
homines serpsos remantes; Cupidi fastidiosi sup̄bi. blasphe
mi. parentibus non obediētes. Ingrati. scelesti. sine af
fectione. pactum non custodiētes. delatores. Incontinen
tes. Immites. sine benignitate; Proditores propt̄ ui. inflati
uoluptatum amatores uagis quā dī & cetera; Tunc enim
tradet̄ frater fratrem & pater filium. & matrem filia.
& inimici hominis domestici eius. Sed & nunc rara fides est
aliud in labiis aliud in corde uersatur. uenenum animi.

lingue melle tegunt. Amici diuinitum multi. a pauperibus au-
 tē qui uidentur eē discedunt. Unde dicitur. Si habes amicū.
 In temptatione posside eum. Legi in cuiusdam controuersia.
 Amicus diu queritur uix inuenitur difficile seruat. scrip-
 sit theophrastus tria de amicitia uolumina. omni eam pre-
 ferens caritati; & tam raram in rebus humanis eē contestans.
 Est & ciceronis de amicitia liber quem cælum super scribit.
 In quo illud quod apud nr̄os precipitur. ut sit nobis amicus quasi
 unum. uetus & in suauitate bibamus illud. p̄ne eisdem uer-
 bis positum est. Amicitia paret aut accipit aut facit. Vbi in-
 equalitas est & alterius eminentia alterius subiectio. ubi
 non tam amicitia quam adultio ē; Vnde & alibi legimus.
 Sit amicus eadem anima, & lirycaus pro amico precans.
 Seruus inquit anime dimidium me; Nolite ergo credere
 in amicis. In his hominibus quide amicus sectantur luera;
 suis uera amicitia delectari esto amicus dī sicut moyses.
 & loquebatur dō quasi amicus ad amicum. Esto esto amicus
 ut apostoli. ad quos saluator ait. Iam non dico uos seruos. q̄n̄.
 seruus nescit quid uelit dominus suus. Sed dico in uos
 amicos. quō p̄seuerastis mecum in omnibus temptationib.
 meis. Delectata ē amicitia. que amicorū felicitatem & di-
 uitias requirit. Istius modi homines. non mihi uident
 amicos. sed se ipsos diligere. Consideremus attentius uer-
 ba dñi. sed dicam uos inquit amicos. reddatq; causas quare
 illos amicos uocet. quia p̄seuerastis mecum In temptatio-
 ne; & non huc usq; stetit. sed in omnibus inquit in tēp-
 tationibus meis. Euenit quippe interdum. ut qui nobiscū

perseuerauit. In una temptatione alius uictus recedat.
Secundo precipitur. Neque speretis inducibus. Maledic-
tus enim omnis homo qui spem habet in homine. Spes una
& uera in deo est. Unde & paulus loquitur. & ex uobis
ipsis consurgent uiri loquentes puerba. & ipse dñs p pro-
phetam. Duces populi mei. me nescierunt filii stulti sunt.
& non intelligentes; sapientes sunt ut faciant male.
bene autem facere nescierunt. Duces quidem autem mei uo-
cabantur & duces populi mei. Sed quia nescierunt me.
& opere uocabulum destruxerunt; Propter ea filii
stulti sunt. & non intelligentes; Prudentiam ob hoc
tantum habent aut subiciant sibi simplicem gre-
gem. & proterant pedibus suis; Bene autem facere & re-
gere populum nescierunt; nolite credere inducibus.
non in episcopo non in presbitero. non in diacono. non
in qualibet hominum dignitate. Nec hoc dico quod istius
modi gradibus in ecclesia. non debeat esse subiecti;
Quicumque enim maledixerit patri & matri. mor-
te morietur. & apostolus docet. ppositis in ecclesia
oboediendum; sed quo aliud sit honorare duces ali-
ud spem habere inducibus. honoremus episcopum.
presbitero deferamus. ad surgamus diacono. & ta-
men non speremus in eis quia una & cetera spes est
in deo. Tertium mandatum ab ea que tecum cubat. oues
tollite nec sed claser. Unde & apostolus. mulieres
uas infirmius uocat. & eis a maritis suis exhiberis
honorem iuxta. non enim creatura est uis ppter mulierem

sed mulier pp̄t̄ urum. Et uxor inquit ut timeat uis̄.
 Uxorū timere est & cum timore diligere, Veri
 tantum diligere. quia dilectio p̄fectoꝝ est. Uiri aut.
 diligite uxores ur̄as. & nolite amari eē ad eas. Licet
 ille ad iracundiā p̄uocent & alia faciant p̄quernere
 at̄ur amaritudinem. hoc enim significat. ΠΑΡΝΙΚ
 ΠΑΙ Η ΕΞ Ε Μ. tam uos nolite eis in amaritudine iuce
 reddere. Sed salamon in ecclesiasten; & hominem
 inquit unū de mille inueni. & mulierem in his omnib.
 non inueni. forsitan suo doctus exemplo. mulieribus
 non credendum. p̄ quas offenderat d̄m; Sed & poēta
 sublimis. non homerus alter. ut lutiū deennio suspicat̄.
 sed primus homerus apud latineis. Viciū inquit
 & mutabile semp̄ foemina. Plene sunt historiae grece
 & latine quanti uiri ab uxoribus decepti sint eorumq;
 uitas it̄ p̄dita. Descripturis aut̄. & dalila cuius supra
 fecimus mentionem. & alterius antedalilam testant̄.
 exemplo. que arcum samson septem dierum expres
 sit. lacrimis. & amore simulato quod latebat inuenit.
 Unde samson postea loquit̄; nisi domus sc̄is uitulam
 meā non uenisset sc̄is p̄positionē meā. hactenus
 recipitur ne amicis ne uicibus ne uxoribus facile cre
 damus. causaq; reditur. non satis respondens ad p̄
 positionē. ait enī. Quia filius inhorat patrem.
 filia surgit ad uer̄ sum̄ matrem. nurus contra socrum
 suā & imici hominis domesticus; Numquid p̄
 tinē adamicū. adducem ad uxorem. filius & filia

& nurus contra patrem matrem soctumq; consur-
gat. Videtur ergo mihi siccum superioli bus posse
coniungi. Nolite credere amicis & du cibis & uxori-
que muta possunt & eē pro tempore; Cum filius quoq;
& filia obliti educationis & infantiaē aduersum au-
tores uite suae corporūq; consurgant; & illis faciant
contumelia. quos uultu ledere scelus est; sed hęc expo-
sitiō. nequaquā conuenit nurui adūsum soctum consur-
genti. & inimicorū hominis domesticorū eius. terenti-
us In hechira. quidē hoc Inquit. omnes soctus oder-
nurus. Quod quamquā ambiguum sit. tam prope-
modum naturale ē; Aut nurus soctum & soctus ode-
rit nurum. haec de consummatione & fine mundi
qualis aduentum antichristi generatio p̄cessura sit.
p̄pheticus descripsit. Nunc disputandum secundū
disperitorem Interpretationem In qua de hereticis
dixeramus. Audi tribus. & quis ornabit ciuitatem.
numquid ignis & domus impi. & rursus. de ecclesia
Vae mihi quia factissimū sic qui colligit stipulam in
messe. & iterum. uae mihi anima. perit reuerens
a terra & qui corrigat In homines non est. et dem-
ceps princeps postulat & iudex uerba pacifica locu-
tus est desiderium anime suae; Vnde duplex male-
dictio sequitur. uisus ultio nestus uenerunt; Nunc
erunt ploratus earum. & dicamus scriptum de he-
ticis. nolite credere amicis. o populi simplices. &
inducibus paruis quise amicos. & principes hereseon

eē promittunt. Non enim urām salutem sed sua
 querunt lucra. & deceptum gregem pedibus suis
 conterunt. & ei quae cum dormit. caue ne quicquā
 credideris: quam non possumus alicem intellegere
 nisi carnem. non facile credamus carnis blanditiis
 ne animi duricia uirilis quae constantia illius edomita
 mollescat in lecebris; filius enim qui natus ē ex dō. ne
 glecto creatore suo. blasphematur a quo conditus
 est. dicente scriptura. non edis unus creauit uos non
 ne pater unus omnium urām. & animā caelestem
 dispice hierusalem. matremq; contemnit ecclesiam;
 Quae qui contempserit morte morietur; & nurus cō
 surgit ad uisus focum suū; Quod iuxta tropologiā
 intellectu uidetur difficile; Sed qui legerit cantu
 cum canticis & sponsum animis sermonem dī intel
 lexerit; Credideritq; euangelio quod secundum
 hebreos editum nuptianstulimus. In quo ex persona
 saluatoris dicitur; Modo tulit me mat̄ mea sō sp̄ in
 uno capillo meo; Non dubitabit dicere. sermonē
 dī ortum eō despū. & animā quae sponsa sermonis ē
 habere focum sp̄m sōm qui apud hebreos gōnepe
 dicitur feminino rithā. heretici ergo cum ante cre
 diderint in scripturis quae a sp̄sco scripterunt;
 & edite transferunt se ad nouas doctrinas & fermen
 tum pharisaeorum & mandata hominum. dumq; sermo
 nem dī contemnuunt. socii sui faciunt iniuriam. Et
 ne forte dubites uerbum & filium dī nasci de quo sp̄sco.

gabrielis ad maricē uerbee considera; sp̄s sc̄i ait.
ueni & super te & uirtus altissimi obumbravit tibi. p̄p̄
ea quod nascetur in te: uocabitur filius dī. Post hoc sequi
tur. Inimici hominis uiri domestici eius. Quod si nobis iux
ta tropologiam exponendum uidetur. Omnis uiri caput
xp̄s est. & xp̄s caput ecleſiæ ei huius sepe inimici sunt qui
putantur in domo eius esse idē in ecclēſia; Et accipite quidē
non recedunt sed contra suū sentiunt caput; quia b̄q; magis
tro & gratia dñi scientiā scripturarum suo iudicio p̄mittentes
inflatisunt. & nihil sciunt; & languent circa questiones &
contentiones pugnaq; uerbor; qui uiuere non consistentes.
in domo. Inimici sunt ueritatis; Scire autē debemus quod in
euangelio p̄p̄ eadem uerba sunt que nunc legitimus. in p̄phe
ta; & iuxta contextum illius loci altum habere sensum.
Quæ utrum adsumptant de p̄ph̄a an propria auctoritate
precepta. nos sc̄d̄ h̄c ē qui & in p̄ph̄is & in euangelio locutus;
Ait autē ibidē; Veni diuidere uirum aduersum patrem suum
& filiam contra matrem suā. & uirū aduersū socrum suam.
& inimici hominis domestici eius; his itaq; dissertis. sc̄d̄
potuimus sensum attingere scripturarum. sc̄d̄ intel
gens. refrigerata in caritate. & homines in consumma
tione mundi. non eē amatores dī. sed amatores sui. Alii cre
dentibus amicis. & uocibus. & uxoribus. filio quoq; & filia
& uirū aduersum patrem. & matrem & socrum consur
gentibus & inimici hominis domestici eius. Ipse credit
in dño. & omnis contemplatio eius est in dño suo; & quā
quam tribulationibus & pressuris mundi premitur.

tamen p̄ter eum quid dicit. Nolite timere. ego uici mundū
 in nullo fiduciam habens. Expectat dñm saluatōrē suū.
 & credens. In eum oculosq; suos ad eum semp̄ dirigens. sperat
 se exaudiendum quoties eum inuocauerit. betuer
 Nisi & ceteris inimicis meis super me quia cecidi. confurgam; cum sedero
 in tenebris dñi lux mea ē. In am dñi portabo. quō peccaui;
 donec iudicet causam meā & faciat iudicium meum; & du
 cēt me in lucem. uidebo iusticiā eius; & aspiciet inimicam
 & operietur confusione; quē dicit ad me. Ubi est dñs dñs
 tuus; Oculi mei uidebunt in eam. nunc erit in conculca
 tione ut lutum platearum. dies ut edificentur maceriet
 tus; In die illa longefiet lex. In die illa & usq; ad te ueniet
 de assur. & usq; ad ciuitates munitas; & ad ciuitates mu
 nitas. usq; ad flumen. & ad mare de mari. & ad montem
 de monte; Cetera terra. in desolationem p̄pter habitatores
 suos; & p̄pter fructum cogitationum eorum. Lxx. Ne in
 insultes mihi inimicam meam quia cecidi & resurgam. quia
 si ambulauero in tenebris dñs inluminauit me; In am dñi
 sustinebo quia peccaui; donec iustificet causam meā. & fa
 ciat iudiciū meū. & educat me in lucem. Videbo iusticiā
 eius; & uidebit inimicam meam. & operietur eam confusio; quē
 dicit ad me. Ubi est dñs dñs tuus. Oculi mei uidebunt eam.
 Nunc erit in conculcationem sicut lutum in uis. Dies luti
 re lateris deletio tua. & repellat legitima dies illa. &
 urbes tue uenient in conclusionē & in diuisionem affringet.
 & ciuitates tue munitae in diuisionē at̄ro usque ad flumē;
 & amari usq; ad mare & de monte usque ad montem.

Era terra indispsianem. Cum habitatoribus ppt̄ fructus
adinuentionum suarum. Videtur mihi iuxta litteram. hie
rusalem contra babilonem & ceteras gentes loqui que sibi
insultauerant; Ne & emini in ruina mea quidno miseran
te consurgam; Postquam sedero in captiuitate & tenebris.
ille me reducat. & erit lux mea. Ita m̄ dñi sustinebo. quā me
scio meruisse. quod passus sum. donec ulciscar de gentibus &
fiat iudicium meū; Noui quippe quod m̄ est ductus us in
lucem. & uidebo iusticiā eius; & aspiciet inimica mea babilon.
& cetera gentes in circuitu; & operetur confusione.
que nunc dicit. insultans. ubi est dñs tuus. Oculi mei uide
bunt eam. & non longo post tempore. sed nunc & in p̄senti
arum conculcatam. quasi lutum platearum. Hactenus
hierusalem siue p̄pheta ex p̄sona populi sic locutus. nunc
dñs ad hierusalem respondens inductur; O hierusalem ue
nerunt dies ut edificentur macheretue. que erant ba
bilonia uastante destructe. Indie illa longe fiet lex siue
p̄ceptum. & uisio. sicut simachus & theodotio interpretati sunt
dicentes ΕΠΙ ΤΗΣ ΚΝΗ ΠΡΟΣ ΙΑΤΜΑ. & est sensus; Ne
quaquam babiloniorum imperio subiacebis Indie illa.
quia edificabuntur macheretue. Venient ad te de assur
& decuitatibus munitis. A ciuitatibus inquam munitis
usque ad iordanem quem & ante transiit populus. & ama
ri rubro. & cunctis gentibus usq; ad mare mortuum. quod
uicinum est terre tue. & ad montem sion de montibus
p̄sarum atq; medorum. In quos transiit prius fuerant.
& erit terra reliqua. chaldeorum. & eorum que te uastauer

in desolationem. ppter habitatores suos & ppter mala opera
 eorum. Hoc sibi usq; hodie iudici pollicentur; & in eo loco in
 quo nos exposuimus. In die illa longefixæ lex. sicut nobis iusu
 est. & sicut prudentiores eorum differunt. aliqui frivole menti
 untur. & aiunt In die illa qua a xpo edificatae sunt macher
 rae hierusalem. scripturas sacras. legis & pphæarum que
 nunc tenent anobis. tolli de manibus nr̄is. & tradi populo
 iudeorum; Nam quod dicitur iuxta septuaginta dies litterarum
 lateris deletio tua. non ad hierusalem iuxta hebraicum.
 exposuimus. sed ad huc ad babilonem dici intellegamus.
 Quod & ipsa delenda sit & in morem lateris conculcanda.
 & repellat legitima dies illa; Non legitima dicitur. sed ea legiti
 ma que aduersum legendi rex babilonis iusserat obser
 uari; & ciuitate sua uenient in cōclusionem
 sue in diuisionem assirorum tempore gnantibus.
 Si quidem babilon chaldeorum fuit
 ciuitas non assirorum; & urbes tue
 munite erunt. in diuisionem hostilis exercitus. a tyro
 usq; ad flumen tigrim. qui circum ieris; Et a mari magno
 usq; ad mare rubrum. quod ex latere pgentibus Indicem
 tangit regione suas; & de monte ad montem; De montibus
 scilicet iudeus usq; ad montes mediarum atq; persarum; Totam meso
 potamia & uniuersa regio que nunc atē tenditur in medio.
 aduersariorum Imperio subiugabitur; Et erit terra in deso
 lationem. ppter pessimorū fructus studiorū uirōrum; Vbi septuaginta
 interpretati sunt de tyro. sciamus In hebraico scriptū eē

masur. Quod uerbum in inpositione. mā. & nomen sur-
di uidetur. De tito intellegit. Si autē unus sermo st-
munitionem sonat. Deniq. om̄ ΠΕΡΙΟΧΗΝ ΕΤΙ ΝΕΡΙΘ
ΡΑΓ ΜΑ ΕΤ ΠΟΛΙΟΡ ΚΙΛΗ non detitro ut septuaginta.
sed muntionem & ambitum mātūre urbis transtul. et im̄.
Hoc iuxta hebraicum. & uota carnei ist. & populi confusio-
nis quasi ex supfluo otiosus sermo prelusit. Nunc ue-
niamus ad intellegentiā spiritalem. & ipsos pū exponente
quos scripta sunt. In locis uel difficilimus desudemus. Vi-
detur mihi omnis anima hierusalem in qua edificatū
fuit templum dñi. & uisio pacis. & noticia scripturarū,
Et post ea superata peccatis ducta ē in captiuitatem torm-
tis quæta dicta dicere contra babilonem id ē con-
fessionē huius mundi. & aduersū contra
riam fortitudinem quæ huic mundo p̄
sida. Nolunt sultare mihi inimica mea
que cidi surgam. Dñs enim alienat elisos:
& loquit̄ p̄ prophetam. Numquid qui cedit non re-
resurgat. & nolo mortem peccatoris. tantum ut reuer-
tatur & uiuat; Si autē ideo me desperas quia tormta sus-
tineo. discipe phiezechiel poenas primum sanctoribus in-
rogari & dici ad dñō a sanctis meis incipite; Quia si ambula-
uers in tenebris dñi lux mea ē; Lucē enim rectores
tenebrarum istarū. me deceperunt. & sedeam in tene-
bris & umbra mortis. & pedes mei impegerunt in mon-
tes tenebrosos. tamen sedenti bus in tenebris & um-
bra mortis. lux orta est. eis. Et lux in tenebris lucē

& dñs Inluminatio mea & salus mea quem timebo; & loquar
 ad eum. Lucerna pedibus meis uerbum tuum dñe. & lux se-
 mitas meis. Ipse quippe mihi precepit in tenebris huius se-
 culi constitutes. Sint lumbi ur̄i precincti & lucerne
 ardentes in manibus ur̄is. Sequitur. Iram dñi sustinebo
 quò peccauit donè iustificet causam meam & faciat iudiciũ
 meum & educat me in lucem. uidebo iusticiã eius; Omnis
 correptio ad p̄sens non uidetur eẽ gaudii sed meroris.
 & postea fructum pacificum reddet his quip eam fuerunt
 eruditi. Sentiens igitur anima se peccasse & habere
 uulnera. & mortuas carnes. & indigere cauterio con-
 stanter dicit ad medicum. Vt carnes meas reseca uul-
 nera homores omnes. & peȳmak noxium dura hellebóri
 potione constringe. mei uirtu fuit ut uulneraret. mei
 dolor iste ut tot tormenta sustineã & postea recipiam
 sanitatem. Verusq; medicus iam sospiti atque securo osten-
 dit causam medicaminis & recte sedocet fecisse quod fecit;
 Denique post cruciatũs atque supplicia educta de nebris
 exterioribus anima & reddito nouissimo quadrante die;
 Videbo iusticiã eius & loquar. iustificata sunt iudicia
 tua dñs; Si aut̄ x̄p̄s factus eẽ nobis ad òs sapientia & ius-
 ticia & sanctificatio & redemptio. qui iusticiam
 post iram dñi uidere se dicit. x̄p̄i sibi repromittit
 aspectum; Et hoc et dumtaxat de poenitentib;
 Ceterum multo melius est non habere
 uulnera. & medico non egere. Curatio
 non beatitudo sanatorum est. sed solatiũ

postdolorē. Igitur qui curatus est. caueat ne peccet
& rursum ei aliquid deterius fiat; Legimus in leuitico si
tamen oculis aptis legimus & uelamen quod in lege positū
est interioris oculi non excludit intuitum. In uicibus & ci-
uitate combusture lepram solere generari. & mutare
colorem pili. & ad priorem deformationem cicatricis. non
uellam accedere. foeditatem; hoc propter ea ne quis se-
curus de poenitentia. eo quod post peccatum possit dicere;
Iram dñi sustinebo quō peccauit ei. donec iustificet causā
meam. Peccet & cauterio ut indigeat & sanatus. iterū
uulneretur. Cum autē duxerit nos dñs in lucem. & uide-
rimus iusticiam eius; Tunc uidebit inimica nostra ba-
bylon. & operietur confusione. que prius loquebatur
ad nos. Vbi est dñs. Estimans iherusalem post uulne-
ra non posse sanari; & respicient eā oculi nri & erit in con-
culcationem ut lutum platearum. & quia omnis poe-
narum finis bonorum exordium est & dolor proficit ad sa-
nitatem. delitio illius. lateres fient. & erit firma-
tio laterum litura. eius. & in die illa ueteres abicet
errores ciuitates que illius que male munite fuerant.
uenient in conclusionem suae in diuisionem & diui-
dentur ab assiris; De iero quoque quod inter p̄-
tatur. OF NOXH. id est angustie. consurgent
alie fortitudines. & erit seditio usque adeos.
qui seculi huius permate. delectantur
& libidines generant in hominibus.
& de mari usque ad mare. & demon-

te usque ad montem. Inuicem bella consurgent ut amari-
 tudo pugnae contra amaritudinem; & erigensse humili-
 anda sublimitas contra aliam dionice altitudinem; & tunc
 uere compleatur; Venite & descendamus & confundamus
 linguas eorum ne audiat unusquisque uocem proximi sui. Pro-
 dest quippe fortitudines pessimas inter se non habere con-
 cordiam. & cum satanas aduersus sataniam diuisus fuerit.
 tunc omne regnum illius destruetur, Et quod frequent
 solis & in magnis exercitiis euenire. ut interfectio tyrann-
 no. satellites eius regnum in se diuidant contra seque
 consurgant. & intestinum inter eos bellum sit; hoc & in
 consummatione mundi fiet quando quando ista mache-
 re fuerint aedificate & babilon curruetur &
 & assiru & tiru deflamine & demari & demontib;
 id est uniuerse inter se pugnabunt demonum nationes;
 & dissipato regno illo. fiet regnum dñi ihu. & omne genu
 flectetur caelestium terrestrium & infernorum; Et
 uniuersa lingua confitebitur quia dñs ih̄s in gloria est
 dñi patris. Vt aut sciat finem huius seditionis profectu
 ee. uirtutem. Erat tunc terra babilonia in dissipati-
 onē cum omnibus habitatoribus suis & ne-
 quaquam faciat fructus babilonios.
 Pasce popu lum tuum in uirgata
 gregem hereditatis tuae. Habitantes solus in saltu. In
 medio carmeli. pascentur basan & galaad. iuxta dies
 antiquos. secundum dies egressionis tuae de terra egypti
 ostendam ei mirabilia. Videbunt gentes & confundent

ss super omni fortitudine eorum; Ponent manus suas sup
 ss os aureos eorum surde erunt. Lingent puluerem sic
 ss serpentes. uelut reptalia terre turbatur deedi bus suis.
 ss Dñm dñm nr̄m formidabunt & timebunt te. Lxx. pas
 ss ce populum tuum Inuirgata. oues hereditatis tue;
 ss habitantes solas insatu. In medio carmeli; Pascetur
 ss basanitici & galaditi. iuxta dies pristinos; Et iuxta ch
 es egressionis tue de terra egypti ostendam mirabilia mea;
 Videbunt gentes & confundentur In omni fortitudine
 tua; Ponent manus suas super os suū aureos eorū surde er̄.
 Lingent humum quasi serpentes quætrahunt terrā
 turbabuntur in conclusionibus suis; super dñm dñm nr̄m
 formidabunt & timebunt te; Hoc quod dicitur
 Pasce populum tuum Inuirgata. dñs pater loq̄
 tur ad filium. id est ad dñm nr̄m ih̄m xp̄m; Ut quia
 bonus pastor ē. & ponit animā p̄ ouibus pascat populum
 Inuirga sua. & oues hereditatis suæ. & c. ne putemus eos
 dem esse populos quos & oues in alio loco legimus. Nos
 autem populus lustrus & oues pascuetur. Populus re
 fertur ad rationabiles quosq; oues autē ad eos quineo
 dum ratione uiuentes tantum simplici
 citate contenti sunt. & appellant
 tur de hereditate dñi; tam populus autē
 quam oues indigent uirga pastoralis de qua loquit̄
 & apostolus; Qui uultis Inuirga ueniā ad uos an
 In caritate & spū mansuetudinis. Ob hanc p̄mo cau
 sam quia populus isrl̄ dura ceruice erat & semper

carnes egyptias suspirabat usum eē moysen non solum aduersum
 egyptios quos percussit decem plagis. sed etiā aduersum populum in so-
 litudine uirga legali uirga penitente. & omnia uasa testa &
 fragilia confringente. A postolos aū dñi saluatoris quis apien-
 tam loquebatur interpretos. uirgam ex causam esse de manib;
 quā perfecta dilectio. foras mittit timorem. Quod si quis nobis
 opposuerit. quomodo nunc dicatur ad xpm. hoc eē ad bonum pasto-
 rem. qui utiq; maior apostolis & meliore utitur uirga. cum
 maioris profectus sit uirgam non habere. quā uirga popu-
 los ouesq; corripere. Respondebimus ei secundum illud quod
 dñs pollicetur apostolis suis. maiora eos signa in populis eē fac-
 turos quam ipse fecerit; & quia adhuc dñs loquebatur ad
 carneum ist. & necdum ad eum qui perfecta poterat nosse
 misteria idcirco dictum eē de eo. ut pascat in uirga populum
 & gregem suū. Apostolis aū uirgam ex causam eē de manibus
 & seueritatem legis. euangelii clementia temperatam; Porro
 hi populi & iste oues p̄p̄tea percipientur & pascentur in uirga
 quia habitauerant soli insaltu; Quod quidem possumus & de
 his accipere. qui se de ecclesia seperantes. conuiuui dederunt
 amicitiasq; gentiliū. Nec non & de his qui odio generis hu-
 mani. uitam appetunt solitariam. qualem thimotheum
 fuisse athenis legimus. Non quo solitaria uita & p̄ph̄etica quā
 habuerunt. helias & iohannes condēnanda sit. sed quia si sup-
 biat ceteros despiciens. & habitat in saltu uitioꝝ. uirga corri-
 pienda sit. qui solus habitat in saltu & non habitat in saltu.
 iste in laude uirtutum est; Quia uū solus est & non facit

opera iusticie & quibus tantum fructur uoluptate & non
in xpi opere & labore desudat. nec propriis manibus querit ei
quod apostolus iubet. & superbia erigitur. hic habitat in saltu.
& inter fructuosa ligna uersatur; sed tamen quibus bonus
pastorē. & uirga sermo eius ob hoc percutit ut emendat. meli
or sermo ppheticus pollicetur. & dicit; In medio carmeli
parientur basaniticum. & galaditan iuxta dies etnatis &
iuxta dies egressionis tue ex egypto; Carmelus interpretatur sci
entia circum cisionis; Basaniticus confusio. Galaad transmi
gratio testimoniū; Populus ergo dī & ues pascue eius. que
prius pascebantur. absq; grege domini extra ecclēia eius.
in saltu. uersabantur errorum. Postea transferentur ad
notias uere circum cisionis & seruiēte dō in spū. & gloria
buntur in dño. & non in carne confident. & erunt ueracit
circumcisio & non concisio. Cumq; pasti fuerint in spiritali
circumcisione. Intellegentes peccata pristina. confundent
inuitus suis & non erubescunt confundentur; & erunt in
confusione quod dicit ad uitam. quia ē & alia confusio. que
ducat ad mortem. In qua habitauit quondam o grex basan;
Siquidem basan interpretatur confusio; De qua confusione
pessima. & dñs repunita. liberaturum se populum suum;
Dixit dñs de basan conitātam de profundis maris conuertam;
Cumque scierimus ueram circumcisiōē eē. & confusi fue
rimus sup peccatis nostris. tunc erimus in galaad quem
interpretatur trans migratio testimoniū. in ecclēia xpi ad
quam testimonia legis. & ppheticarum eloquia trans con

derunt; & hoc fiet nobis secundum dies antiquos secundum
 dies quando egressi sumus de terra egypti. de quibus & moyses
 dicit. Recordamini dies & erinitatis; Non dies huius scilicet
 qui appellantur mali. sed dies prope uos. Recordatur autem
 dierum & erinitatis. qui non aspiciunt presentia. Surrexerunt; cum christo.
 & sed & cum eo. In caelestibus. iam nite presumens sed diebus scilicet
 liberatum. Promittit quoque sermo diuinis quod ostendat
 populo suo & uobis hereditatis suae misabilia. Tunc inquit
 uidebunt gentes & confundentur in omni fortitudine sua;
 quia uastauerunt quondam & pro ualuerant ad usum populū dī.
 Et confusio eorum habebit perfectū. cum sua intellexerint mala;
 Ponent enim manus suas super os suū malaque opera omnem
 eis loquendi auferent libertatem; Quomodo autem impietas
 gentium manus claudunt ora eorum. sic iustorum manus eorum
 ora reserabunt. ex opere bono loquendi. cum dō accipi
 entium facultatem; Aures quoque eorum obī surdescent.
 quia quia malitia non solum oculorum obcaecauit intuitum
 sed & aures fecit surdescere; Noluerunt enim audire
 uocem incantantium & uenefici incantes sapienter.
 & iuxta esaiam; Auribus suis grauitate audierunt.
 Quāquā multo minus sit grauitate audire. quā penitus
 non audire. & surdum fieri; Post tanta mala dicitur
 de eis. quod lingent humum quasi serpentes
 que trahunt terram. ambulantes. Inuentor
 suo. & comedentes terram omnibus
 diebus uitae suae; & carnes idē

terra opere facientes & trahentes secum usque ad diem
ultionis & uisitationis dñi. non puluerem non terre par-
ua uestigia. sed tanto humum; Quodcum fecerint & ad
iudicium dñi uenerint & confusi fuerint. atq; turbati.
tam diu turbabuntur & conclusierunt quam diu terra
quã traxerant quasi serpentes p̄ manserit in eis. Cũ
autem illi defecerint obstupescant. & ammirabuntur
non in dño dō suo; Nec dum enim merebuntur ut dicat
dñs dñs eorum sed in dño dō nr̄o. & subito fit a postro
sua ad xpm̄. diciturq; ad eum & timebunt ate; Prin-
cipium enim sapientie timor dñi; Et haec fiunt ut ui-
deant gentes. & confundantur in omnia mala fortitu-
dine sua; & ponant manus super os suum. & auribus
obsurdescant; & lingant terram. uelut serpentes. qui
trahunt humum; Ut primum concludiantur. conclusiq;
turbentur. Deinde ita obstupescant ad dñm dñm sc̄orũ.
& ad extremum ipsi quoq; timeant illum; Hoc iuxta sep-
tuaginta; Porro quia non multum ab eis. in p̄senti dum
taxat loco nostra discordat edicio. quod in illis dictum
est. & iam in hac dictum existimemus; Quis dñs simi-
listui quia uisus iniquitatem & trans sis peccatum re-
liquarum hereditatis tue. Non immet ultra furorẽ
suum. quõ uolens misericordiã est. Reuertetur
& miserebitur nostri deponet iniquitates
nostras. & proiciet in profundum ma-
ris omnia peccata nostra;

hab
77

Dabit ueritatem iacob. misericordiam abraham. quam ui
 iurasti patribus nostris adiebus antiquis. Lxx. quis dñs
 sicut tu auferens iniquitates & transcendens iniustitias.
 his qui reliquisunt de hereditate tua. Non tenuit testimonium
 iram suam quia uolens misericordiam ē. Reuertetur &
 miserebitur nostri. de mergetur peccata nostra. & proicietur
 in profundum maris omnia peccata nostra; Dabit ueritatem
 iacob misericordiam abraham sicut iurasti patribus nostris
 iuxta dies priores; Intellegens p̄ph̄a gentium multitudi
 nem p̄pt̄ ea in conclusionem suam eē turbatam. ut obstupes
 ceret & timeat dñm; Et idcirco dñm deseruit ut peccata
 auferat & donec salutem; Laudat dñm. atq; miratur & dicit.
 Quis dñs sicut tu auferens iniquitates & transcendens in
 iustitias. Ut quomodo exterminator in egipto transcen
 dit populū isrl̄. & non uastauit eū. unde transitu ph̄asee
 idē pasca nom̄ accepit. sicut tu pargas gentibus nequa
 quā illis imputans iniquitates suas; Porro quod sequitur.
 hic reliquisunt de hereditate eius. non tenuit testimo
 iram suam. hic sensus ē. Si gentibus pepercit que legi ei
 credere noluerunt. & qui sup̄flui & reliqui de populo sunt
 relictī. iniquitates suas eis noluit imputare nec testi
 monium iusti supplicii eorū. intulit iram suam. quid fa
 cis de grege suo qui pasceatur in medio carmeli & in ba
 sanitide & in galaced. uolens enim misericordiam est
 & reuertens miserebitur nostri. & graua peccata nostra
 & iniquitates que sedent super talentum plumbi. ipse

portabit & dimerget in mare & parere non faciet. Da
bit ueritatem iacob & misericordiam abraham. ut sup
plantatori populo & nouello & semper in lucta posito
reddat xpm ueritatem suam; & multitudini gen
tium; Abraham quippe uocatur pater multarum gen
tium tribuat misericordiam sicut iurauit eis qui patres
exstiterunt fidei nre secundum dies antiquos; Quod
de tota hominum multitudine alios saluet in ueritate;
alios in misericordia; Porro ubi nos interpretati sumus
non inmittit ultra furores suos. pultra. symmachus uet
tit in sempiternum. theodotion in finem. Septuagin
ta & quanta editio in testimonium. Pro quo positum
est in ebreo laed. & tam ultra quam septem uerba & testi
monium. Intellegi potest. Dicam & ego in fine uolumi
nis. Laborem opusculi mei. dni in uocatione consignans.
dñs quis similis tibi. aufer iniquitatem seruituti. transi
peccatum reliquiarum anime mee; Ne inmittas.
in me furores tuos. neque in irata corripas me; quoniam
ferociter & multe miseratione tuae; Reuertere &
& miserere mei; precipita iniquitates meas; & mitte eas
in profundum maris. ut salsugo & amaritudo uitiorum.
in salsa regione dispereat. Da ueritatem quam pro
misisti seruo tuo iacob. & misericordiam quam pollicetur
es amico tuo abraham; & libera animam meam
a persecutoribus prophetarum tuorum. achab & hiel & habel

sicut iurasti patris meo in diebus antiquis dicens:

Uiuo ego dicit dñs. nolo mortem peccatoris. tantum
 ut reuertatur & uiuat. & alibi; Si statim conuer-
 sus ingemueris. saluus eris; Tunc uidebit inimica
 mea & operietur confusione; que nunc dicit ad
 ubi est dñs dñs tuus. Videbo in ea ultionē tuā. & erit
 quasi lutum platearum; atq; calcabitur neam
 plus delicto & paleis egypticis & struit ciuitates;
 EXPLICIT INIMICIAM LIBER SECVNDVS;